

LLUC

MAIG 1969

Benhaja ta senzillesa
i aqueix noble confiar
que em té l'ànima corpresa,
volguda casa pagesa,
oberta com una mà!

(Maria Antònia Salvà)

ARGENTERIA D'ESTILS DIFERENTS,
ORFEBRERIA ARTÍSTICA,
ESPECIALITAT EN OBRES D'ART
RELIGIÓS

JOIERIA CODA
DE
LLUIS CODA
I CIA.

BROSSA I JAUME II
TEL. 212517
PALMA DE MALLORCA

Corderia

Català i Riutort, S. L.

Llongeta, 14 — Tel. 221761 — Palma

GALLETES QUELY
I CAN GUIXA

NOMÉS FABRIQUEN QUALITAT

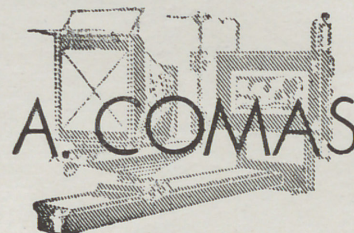
Banderins

SALMA

Escuts, insígnies i calcomanies

Eusebi Estada, 150 - 2.^{on} - 1.^a
Telèf. 252633
PALMA DE MALLORCA

Fotogravats

Reproducció de transparències en color
Missió, 61 interior - Tel. 213952 - Palma

DAES

CONFECCIONS I BRODATS

Colón, 32 - Tel. 211358
PALMA DE MALLORCA

Taller Mecànic

FILLS DE JACINT SOBERATS

Venda de Motors i Bombes

Guarch

Major, 45 - Tel. 85 - SA POBLA

D'UNA MALA FOTOGRAFIA
FEIM UN BON RETRAT

FOTOGRAFIA RUL·LAN

Gral. Goded, 10
Davant la Diputació — PALMA

CERERIA BARCELO

Ciris litúrgics per a la Santa Missa i
Exposició del Santíssim

C. dels Oms, 116 — Palma de Mallorca

Correu dels amics

No a la carta dels escriptors francesos

Sr. Director de LLUC:

He vist que el número de març de la vostra revista publica la famosa «carta dels intel·lectuals francesos» al Papa, la qual és lloada «pel seu bon sentit enmig de la demagògia actual» (pàg. 23). Comprens molt bé que aquest document curt, serè, de to conservador i —perdonau l'expressió— triomfalista, firmat per setze intel·lectuals més aviat empesos d'edat i alguns d'ells amb una obra científica o literària ben considerable, sigui vist amb simpatia per molts cristians. Jo els respect i crec en la seva bona voluntat, però deixau-me dir des de LLUC que n'hi ha molts altres que consideram que aquesta carta és inoportuna i contraproduent.

Com ha dit molt bé Jacques Guitton, sacerdot francès, fill d'un dels signataris de la carta —Henri Guitton, no Jean, com havia estat dit en un principi—, «els arguments de la carta... no deixen la porta prou oberta a tots els moviments i a totes les recerques que fermenten de temps en els caps i en els cors de nombrosos cristians i, enmig d'ells, de sacerdots». Són obra d'uns avis que davant la mar de fons tenen una reacció «de tancament», «de possessió i de replegament», sense pensar prou que els joves necessitam «trobar ajut, reconfort, comprensió i sosteniment de part dels qui ens han transmès la Fe»; sense fixar-se en «els esforços» i «el treball positiu»; sense recordar que ningú no posseeix mai del tot la veritat, «ni tan sols l'Església»; sense

acceptar que «ací baix el nostre destí és l'inacabament, àdhuc per a l'Església, i rera nostre uns altres faran de manera distinta el mateix treball».

Aquesta carta oberta de Jacques Guitton al seu pare ha estat traduïda al núm. 55 de **Documents d'Església** (1 març 1969); això m'estalvia de parlar-ne més. Voldria insistir, però, breument en el punt que em sembla més vulnerable de la «carta dels 16»: el seu aspecte negatiu. D'una manera implícita, però evident, és una resposta optimista i al meu entendre ingènua a una carta anterior —menys divulgada per la premsa, per desgràcia—, titulada **Se Cristo vedesse**, que el 30 de novembre de l'any passat fou adreçada al Papa per 744 cristians francesos, la qual a hores d'ara ha obtingut molts centenars d'adhesions i ha estat traduïda a diverses llengües, entre elles la nostra (Barcelona 1969, sense peu d'impremta). El seu to cantellut, agressiu, bé que profundament arrelat en l'evangeli i en la fe —i en l'esperança contra tota esperança— fa que no tothom hi estigui d'acord, però ningú no pot negar que diu un munt de veritats i que les seves objeccions a la «Societat-Església» són, la major part de vegades almenys, ben fundades. La manera de resoldre els problemes punyents que planteja no és evidentment, com fan els setze intel·lectuals francesos, tancar els ulls i protestar «contra les acusacions de riquesa i de triomfalisme» fetes a l'Església.

Per altra banda, els intel·lectuals francesos citen d'una manera explícita una

Sumari

Correu dels amics	1
Viure amb les nostres diferències, per Miquel Gayà	5
La nostra insolidaritat insular, per Andreu Murillo Tudurí	6
Sobre el nom de la ciutat més antiga de les Illes, per M. Villangómez Llobet	10
Aproximació a l'art de Roca Fuster, per Josep Maria Llompart	12
Ijmuiden, les escluses i el Velser, per Josep M. Palau i Camps	16
L'esper, poema per Miquel Company Siquier	19
La claror de la lluernia, per Gabriel Llompart, C. R.	20
Rosa dels vents	24
Les Illes, ara: Quatre mesos de teatre.	29
El món i la bolla	31

PORTADA:

Sobre el paisatge, humil i serè, del Pla de Mallorca, la «volguda casa pagesa» que inspirà els cants de Maria Antònia Salvà. Amb motiu del seu centenari, es vénen celebrant, a Lluçmajor i a Ciutat, una sèrie d'actes i conferències a la seva memòria.

LLUC

Revista mensual

Any XLIX - Núm. 578 - Maig 1969

Direcció i administració: Pau, 3 - Palma de Mallorca

Telèf. 21 23 56

Director Periodista: GABRIEL FUSTER MAYANS

Director religiós: CRISTÒFOR VENY, M. SS. CC.

Subdirector religiós: GUILLEM CELIÀ, M. SS. CC.

Secretari: MIQUEL GAYÀ

Administració: JACINT RODRÍGUEZ, M. SS. CC.

Subscripció: 150 ptes. anuals

Estranger: 200 ptes. anuals

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. Cors - Balmes, 89 Depòsit legal: P. M. 276-1958

SEGUROS QUE PRACTICA

VIDA, ROBO, GANADO,
INCENDIOS, CRISTALES,
COSECHAS, PEDRISCO,
INDIVIDUAL, ENFERMEDAD,
TRANSPORTES
(Aéreos, marítimos y terrestres),
CINEMATOGRAFIA,
RESPONSABILIDAD CIVIL,
PERDIDA DE BENEFICIOS Y
COMBINADO DE INCENDIO
Y ROBO

Sucursales, Delegaciones o Agencias
en todas las poblaciones de España

Dirección General: Vía Roma, 45

Teléfono 212803 (seis líneas)

PALMA DE MALLORCA

Correu dels amics

frase d'un dels millors teòlegs actuals, el suís alemany Hans Küng, i manifesten que els causa «tristesa i escàndol». Rebutgen també les tendències renovadores de la teologia post-conciliar, caracteritzada segons ells per una «proliferació d'errors», i protesten contra els intents de cercar per als sacerdots un estil de vida més adequat a les necessitats del nostre temps. L'únic remei que hi troben és que «la jerarquia de l'Església exerceixi plenament la seva funció, que és de mantenir intacte el dipòsit de la fe». Com si la mateixa Conferència episcopal francesa no hagués escrit el 1967, responent a una consulta de la Congregació per a la Doctrina de la Fe, que «no ens pot sorprendre..., recordant els treballs del Concili, que la recerca actual sigui laboriosa i a vegades incerta. De fet, els problemes suscitats pel Concili són signe de vitalitat de l'Església i porten l'esperança d'una renovació teològica». Fins i tot en el cas de dificultats reals, «els bisbes de França... saben que no és fàcil de posar remei al mal que diagnostiquen. Tenen consciència sobretot que no n'hi ha prou amb denunciar el desordre perquè cessi; a vegades fins fóra agreujar-lo!»; saben també que «la col·laboració amb els teòlegs i els exegetes és indispensable» i que les «ombres no han de fer oblidar la llum que el Concili ha projectat sobre la vida de les nostres diòcesis» (vegeu *Documents d'Església*, 1966-67, cols. 783-794; encara més interessant és la resposta de la Conferència episcopal holandesa, publicada —disortadament només en part— a *Documents d'Església*, 1968, cols. 573-576).

Pel meu gust encara continuaria, però no em vull fer més pesat. Estic segur que sabreu comprendre la meua reacció de cristià jove desitjós que «l'admirable esforç de renovació

de l'Església, inaugurat pel Concili» sigui «coratjosa-ment continuat» («Carta dels 16», traducció de *Documents d'Església*, núm. 55).

Josep Massot i Muntaner

«Crítica de la crítica»

Sr. Director de LLUC.

Estimat amic:

Sorprès, divertit i fins i tot amb una certa tendresa, he llegit la carta que us va dirigir el senyor Joan Servera i que, sota el títol *Crítica de la crítica*, publicàreu en el número de març.

El senyor Joan Servera, que sembla viure en uns límits meravellosos, es va empassar amb la més bona fe del món les meves *Reflexions una mica frívoles a l'entorn del vi* i no va entendre absolutament res. Allò que es diu res de res. Només va intuir, des de les seves nebulositats poblades de querubins, que jo pretenia atacar certes glòries nostrades, consagrades i àdhuc reconsegudes. i ell, com a bon mallorquí respectuós i amant de les pures tradicions, se'n queixa i en protesta. *Sancta simplicitas!*

Ara bé, això de la *sancta simplicitas* és tan comovedor com vulgueu, però quasi sempre, llevat d'alguns casos excepcionals, molt perillós. No en debades hi ha una obra de misericòrdia que consisteix a ensenyar els qui no saben.

Jo no tinc temps ni humor d'exercir-la envers l'admirable senyor Joan Servera, que, d'altra banda —val a dir-ho—, mereix tota la meua simpatia pel fet d'alçar-se defensor d'allò que suposa injustament blasmat. A més a més, em sembla que en el seu cas hauríem de començar per l'a e i o u, i això, amic director i amics lectors de LLUC, seria abusar de la vostra pacièn-

Correu dels amics

cia. Em limitaré, doncs, a algunes precisions tranquil·lizadores.

En primer lloc, gosaria aconsellar al senyor Joan Servera que revisàs un poc les seves idees personals sobre el vocabulari que tenen obligació d'emprar els «literats fins». Si la paraula «versot» (que al cap i a la fi no és un reneç ni un «gros mot») l'escandalitza, jo no sé fins a on arribarà l'escàndol el dia que llegeixi, possem per cas, aquest vers dels **Milagros de Nuestra Señora**: «Disso: diçit al fijo de la mala putanna», o aquest altre de la **Divina Comèdia**: «Ed egli avea del cul fatto trombetta»; ni puc imaginar quina incommensurable gruixària haurà d'atribuir com a literats a mestre Gonzalo de Berceo i al senyor Dante Alighieri, que els varen escriure. I que consti que només vull retreure aquests dos exemples venerables, perquè si començava a espigolar dins altres èpoques i altres camps de la literatura potser el senyor Joan Servera tindria un baticor.

En segon lloc, he de puntualitzar que la paraula «versots» no va contra Marian Aguiló ni contra ningú. Vaig emprar-la, senzillament, per a definir unes ratlles curtes, col·locades una davall l'altra, que, com que no tenen prou qualitat per a merèixer la denominació de «versos», convé que siguin anomenades així: «versots».

Entenem-nos, però: el fet que Marian Aguiló escrivís molt sovint versots, no entela gens el respecte, l'admiració i fins i tot la veneració que jo sent per la seva personalitat. Respecte admiració i veneració prou acreditats a l'article que vaig publicar en el número de LLUC corresponent al mes de gener de 1968 (pàg. 19) i per la circumstància d'haver dedicat «a la bona memòria de Marian Aguiló» el meu llibre **La literatura**

moderna a les Balears (Palma de Mallorca, 1964). Tanmateix, una cosa no lleva l'altra; i si Marian Aguiló va fer versots, ¿per què amagar-ho? ¿Es que hem de lloar tot el que és nostre, fins les mateixes úlceres? I ja que m'he servit d'una expressió de Costa i Llobera, vull puntualitzar també que quan un diu que una determinada denominació és més o menys pedantesca, no vol significar de cap manera que qui l'ha usada sigui un pedant ni tingui per costum pedantejar. Aprenere de destriar aquestes coses podria esser la primera lliçó de l'abc que hauria de començar a estudiar el senyor Joan Servera.

Finalment (i això seria matèria de la segona lliçó), li convindria molt arribar al convenciment que «dictaminar sobre el passat, el present i el futur» no és un dret que alguns creim tenir, sinó un deure de tota persona nada. Si consegueix entendre-ho, potser davallarà un poc de la lluna feliç on sé cert que habita.

I sobretot li recomanaria que s'abstingués de beure la casta de vi que sembla esser, ara com ara, la seva única bevenda: el vi de la innocència o del gai ignorar; aqueixa mena de licor igualit que, dins garrafes color de rosa, importen directament del reneç de Bàbia.

Cordialment vostre,

Josep Maria Llompart

P. D. — Escrita aquesta carta, tinc la sensació d'haver mort un moscard a canonades. Perdonau; però és que ho he trobat tan fabulós, tot plegat...

Preguntes de lector a lector

Sr. Director de LLUC.

He adquirit l'àlbum **Ma-llorca, cançons tradicio-**

BANCA MARCH

Capital desembossat Ptes. 300.000.000' -
Reserves » 782.508.858' -
Saldo Regularització » 513.298.660'79

Domicili social:

PALMA DE MAJORCA

Sant Miquel, 17 - Telèfon 224805 (5 línies)

Apartat de Correus núm. 672

Agències Urbanes:

Porta de Sant Antoni; Plaça Pius XII; 31 Desembre, 52; Calvo Sotelo, 202 (El Terreno); Avda. Bartomeu Riutort, 57 (Ca'n Pastilla); i c/. Neira, 37 (Sant Jordi)

Sucursals:

BARCELONA, c/. Caspe, 17

Agència Urbana: c/. Balmes, 195

» » c/. València, 104

» » c/. València, 327

» » Avda. de Madrid, 188

BINISALEM, CAPDEPERA, FELANITX, EIVISSA, INCA, SA POBLA, LLUCMAJOR, MANACOR, MONTUIRI, MURO, PETRA, PORRERES, SANT JOAN I SANT LLORENÇ

Realitza tota classe d'operacions de

BANCA BORSÀ CANVI

Cambra cuirassada amb compartiments de lloguer

Aprovat pel Banc d'Espanya amb el número 5.042

Perles de Manacor, S.A.

ALTA FANTASIA - PERLES - JOIERIA

Pl. Pius XII, 9 - Tel. 216548

PALMA DE MALLORCA

Telegramas: PERMASA

Casa Central: Pl. Rector Rubí, 8

Tel. 143 (3 línies)

MANACOR (Mallorca)

Fàbrica de Licors

Antoni Morey

LA BORSA DELS LICORS

Sant Josep, 15 - Tel. 69 - Binissalem

FILLA DE SEBASTIA FALCONER

MAGATZEM DE CORDERIA

ESPA DENYERIA

Sindicat, 66 - Tel. 222067 - Palma

FAIXES REINA

Josep Tous Ferrer, 1 — Tel. 216033

PALMA DE MALLORCA

Correu dels amics

nals seleccionades per Mn. Miquel Julià Prohens. Estic molt contenta de l'adquisició perquè no solament hi ha les cançons més característiques de l'Illa, sinó també perquè du l'anotació per la guitarra. Entre les cançons erudites hi ha **Pàtria** («Quina terra tan bella n'és Mallorca») de Maria Sabater. ¿No hi hauria cap lector que tingués l'amabilitat de facilitar-me damunt aquestes planes de LLUC alguna notícia sobre la vida i l'obra d'aquesta compositora que va tenir tant d'èxit amb la citada cançó?

El saluda atentament

Isabel Vidal
(Santanyi)

Sobre «El Salvador» d'Horacio Eguía

Sr. Director de LLUC.

Entorn de l'obra **El Salvador** que per a una església d'Eivissa ha realitzat l'escultor Horaci Eguía, un diari del matí, d'aquesta Illa, anotava qualcuna de les motivacions que dona

l'autor de l'obra per haver representat Crist de la manera que ho ha fet.

Les raons no m'han paregut excessivament convincents, ja que totes elles sembla que es basin en l'atractiu que té l'harmonia purament estètica, la perfecció física; ignorant —pareix— la força que, en aparent paradoxa, du, per pròpia virtualitat dins l'espiritualitat cristiana, la imatge de la derrota, del sofriment, de la humiliació.

No podem oblidar que el cristianisme és la religió dels humils, dels suaus, dels que sofreixen físicament i moralment. Una representació de Crist desprovista de la Creu, de les nafres, del seu patiment per redimir-nos, no me pareix la més adequada, ni abans ni després del Concili Vaticà II.

En aquest **Salvador d'Eguía** me sembla veure-hi plasmat al passatger triomf de l'atleta grec, que no té res de comú amb l'etern misteri del dolor com a font d'afinament espiritual i, en definitiva, de salvació.

Antoni Oliver Febrer
(Petra)

Llegiu i propagau

la Revista LLUC.

Subscriuiu-vos-hi!

Viure amb les nostres diferències

En aquesta època de Postconcili —com si el diable no pogués perdonar aquest rejueniment de l'Església— sembla que s'aguditzin, en forma alarmanant, les intoleràncies extremes, les postures irreductibles. Uns discuteixen fins l'autoritat i la jerarquia; altres s'hi aferren i s'hi anquilonen. Aquells parteixen, d'una obertura evident de l'Església, cap a pendents de caos i d'anarquia; aquests altres, se tanquen entre cledes d'immobilisme i d'integrisme. Diríem que, més que preocupar-nos l'essència, ens esperonen les maneres del nostre cristianisme.

Crist, tanmateix, clamava per la nostra unitat: «Que tots siguin u; com vós, Pare, sou en mi i jo en vós» (Jo 17:21). I ens manava d'estimar-nos: «Aquest és el meu manament: que us estimeu els uns als altres, tal com jo us he estimat» (Jo 15:12). Si falla aquesta unitat i amor entre tots els cristians, falla radicalment el nostre cristianisme.

¿Potser caldrà repetir encara que tots som del Crist i Crist és de Déu? ¿O haurem de recordar que la veritat és posseïda una mica per hom entre tots, i que ningú no la posseeix en exclusiva? ¿Com podríem, doncs, alimentar exclusivismes i cultivar la intolerància, avui que l'Església mateixa ha confessat les culpes de la seva història i ha declarat la seva missió de servei i de pobresa? ¿Qui podria alçar-se senyor i mestre de qui?

L'Esperit bufa allà on vol, és cert; i ensenya els seus feels amb llums i discerniments de Déu. Però també existeixen, indiscutiblement, els carismes del ministeri, i la gràcia que el Crist té promesa a la seva Església amb estructures i fonaments, sobre la pedra dels successors de Pere.

Cal que entre tots tornem a l'ordre! No a un ordre de fanàtics, inoperant i negatiu. Però sí a una obediència dinàmica i de col.laboració. I brufar-ho tot amb una visió de santedat personal entroncada en la santedat del Crist. Esser llum del món i sal de la terra. Recollint amb el Mestre, i no escampant. Construïnt les nostres actituds interiors. Cultivant postures més humils. Pregant nit i dia, anorreats davant la nostra impotència. Vetllant, com les verges prudents, perquè l'Espòs vindrà d'un moment a l'altre. Perquè l'Espòs està venint a tothora sense que se n'adonin els endormiscats, i passa de llis deixant-los en llurs somnis i vanes discussions.

Aquest cristianisme bord —de formes agressives, o amb somnis i deliris de creuada— és tant més de lamentar quant més va introduint la baixa qualitat dels seus sistemes a la vida política i a tota manifestació cívica i social. I a l'ateisme dels qui no creuen —dels qui no poden creure en la comèdia d'aquest cristianisme—, responen amb garrot i llenya als qui hauríem de mirar de convèncer amb un comportament eficaç. Caldria que entre tots tinguéssim, cada dia més, la humilitat de creure que ni som sants nosaltres ni menys encara les estructures que hem creades; que hi ha, en els replecs del nostre esser comunitari, un devassell d'egoisme que ens complaem a mantenir per al profit dels uns en perjudici dels altres; i que és obligació de tots plegats treballar sense descansar mai per aconseguir que aquesta santedat —verament inaccessible— impregni però, cada dia una mica més, les nostres estructures socials i religioses.

Un temps es parlava molt de l'ascesi cristiana de la renunciació i del sacrifici. L'ascesi és quelcom que no pot periclitat mai en el cristianisme. Però les seves formes muden amb el temps. Avui l'Església del Postconcili —l'única vàlida en aquesta hora actual—, ens proposa l'ascesi del diàleg, i en conseqüència, l'ascesi de l'aprendre de viure tots plegats amb les nostres diferències. No que ens tornem insensibles i ens tapem els ulls davant les realitats d'un món en el qual hem de viure i el qual hem de santificar.

S'ha dit que la vida del cristià és un estar de bell nou crucificat amb Crist per al pecat i el propi jo, i ressuscitar amb Ell per a la gràcia i la donació als altres. La versió actual d'aquests conceptes antiquíssims és crucificar les nostres irascibilitats, i aprendre d'alternar amb els qui no pensen com nosaltres. Tasca —no ens enganyem— ben difícil. Impossibile amb els nostres simples medis humans. Només possible si entenem que ningú no pot anar amb el Crist si el Pare no l'atreu (Jo 6:44).

¿I la subversió, el nihilisme, la poca vergonya de tants qui van de mala fe? Si els volem contrarrestar, caldrà, abans que res, tornar a un cristianisme sense mala fe, on ningú no intenti servir-se de Déu ni de l'Església; un cristianisme de màrtirs, d'autèntic testimoniatge, de gents que creuen de debò, d'homes convençuts, que viuen realment en l'espera d'una cita final amb Déu.

La nostra insolidaritat insular

per Andreu MURILLO TUDURÍ

A Menorca —com a moltes altres illes— ens hem fet el «mapa mundi» amb les planes retolades «Menorca» i «Fora de Menorca». Em sembla que a Mallorca hi ha un fet molt igual però amb una diferència: Mallorca ha tingut més facilitat per a desentendre's de la segona plana, almenys en temps que ha tingut prou pa per menjar. Mentre que per als menorquins és ben viva la presència de Mallorca. Cap allà el segle XVIII els nostres avantpassats hi solien anar a fer el cors, però des del XIX s'ha girat el vent. De llavors ençà tenim i patim la «provincia» i altres coses que han succeït. I mentre Mallorca ha viscut les seves preocupacions administratives, no ha vist —posem ací allò del bosc i l'arbre— com les illes menors, també provincialitzades, havien de pagar un doble nòlit pel transport d'una administració totalment inadequada, i —amb raó o sense— per a eivissencs i menorquins Mallorca és la culpable. No ha d'extranyar, doncs, que les antigues i modernes peticions de «cabildos» insulars totes tenen el denominador comú de pretendre per a Eivissa i Menorca un relligament directe amb Madrid. Cosa gran això de tractar de tu a tu amb la capital!

Ara bé, m'he sentit atret a tractar —per a medicació de malalties insulars— el fet localista —propi d'illencs— el qual agreujat per motius suars tot just mig esmentats, ha determinat que les illes menors veiéssim en la «germana major» una autèntica «germanastra». Es costum, ja tòpic, parlar d'illes germanes i malament quan les relacions es disfressen amb noms familiaritzants, no falla: paternalisme, insatisfacció, insolidaritat.

I, quantes lliçons de geografia no hem explicat els menorquins quan a Barcelona —posem per cas— després de dir que som maonesos o ciutadellencs ens han replicat: «Ah, sí: mallorquins»; i molt ferits en l'amor propi hem començat: —«No, mai; miri, les illes són cinc: Mallorca, Menorca, Eivissa, Formentera i Cabrera. Nosaltres som de Menorca»— «I, doncs: mallorquins...» Per què? per què no volem ésser mallorquins? (Ara que tampoc no crec que cap mallorquí s'hagi presentat mai com a «baleàric», potser qualche cursi...)

I potser que hom pensi que jo faig xovinisme ara, però no és això, és que per més que es vulgui, el mot «baleàric» és tan arqueològic com irreal per molta d'illusió que es posi en allò de «la unitat entre les terres i els homes», «unitat» que són massa vegades que, arreu arreu,, se l'ha confosa amb «submissió». El fet evident és que ara com ara eivissencs i menorquins no se senten lligats a una hipotètica resurrecció del regne de Mallorca. No vull dir que això no sigui desitjable ni recomanable, és que per a eivissencs i menorquins Mallorca és un mal problema encara que, per sort dels mallorquins, un mal subjectiu.

Ara que en nom d'Eivissa jo no puc parlar, dissortadament i per mor del meu pecat original de ser illenc, no conec ni en sé gairebé res de l'altra illa. I quant a Menorca, sense haver estat diputat per a representar-la —ara i aquí— en puc dir qualche cosa pel fet extrany de ser menorquí i a l'ensems viure la preocupació per un referment entre els nostres països.

Els menorquins ens trobam en la més marginada de les perifèries. No cal raonar-ho massa això, ni tampoc insistir-hi; i és el cas que quan uns comptats menorquins hem guaitat al pretèrit fenomen cultural mallorquí ens ha sorprès la inefable actitud de certs il·lustres mallorquinistes —tanquem més el cercle: certs poetes— qui amb eufòria que nosaltres no podíem entendre, semblava que volien no res sinó reemprendre el muntatge del regne de Mallorca. De bell antuvi vull demanar perdó per la meua actitud irònica, però amb tota franquesa: coses com la batalla de Lluçmajor no ens han inspirat cap llàstima històrica, és un exemple. Per tant no és res d'extrany que la Renaixença menorquina encara estigui per fer.

Però les coses van canviant, certs —certíssims— cercles intel·lectuals de Mallorca es comencen a interessar per les «germanes menors» i, personalment, m'he trobat que bons amics mallorquins en venir a Menorca se m'han lamentat —i ben segur que sincerament— del seu desconeixement de la meua illa i del temps que havien deixat escolar sense venir, etc. No diré noms perquè seria quasi

com assenyalar amb el dit... excepte un: Josep Melià. El puc anomenar perquè tanmateix ha publicat això: «entre tots ens hem oblidat de Menorca. Ens n'hem oblidat perquè en aquesta terra d'ordi cadascú va a la seva i es preocupa ben poc del veïnat. Nosaltres que som anticentralistes, exercim damunt les illes menors una mena de centralisme paternalista, punyent, dolorós i fins a un cert punt vexatori. Tal vegada la culpa fonamental sigui de les rèmores burocràtiques i del llast provincianista de la capitalitat. Però és indubtable que la nostra estructura administrativa està tan allunyada de la realitat com llunyana és la presència dels menorquins dins la nostra preocupació de cada dia».¹ Aquestes paraules, per bé que no exemptes d'unes miques de masoquisme, són ben brou certes però en justícia cal dir que el «centralisme paternalista» no és pecat dels mallorquins com a gent d'un país, sinó qüestió de l'estructura provincial, endèmia de tot l'Estat espanyol. A més, per part nostra, pel que sempre he vist a Menorca, hi ha hagut i hi ha una esfereïdora capacitat d'acomodament i si ens desfogam ho feim esguerrant la direcció de tir blasmant únicament tot allò que sigui mallorquí, persones incloses.

El blasme, naturalment ha arribat a arrelar fins i tot en el folklore viu. Es conta una rondalla en la qual es diu que Déu ha fet Mallorca i el dimoni Menorca i ve a acabar aproximadament així: «i quan nostro Senyor va veure allò va dir al dimoni: —au!, vés a fer es mallorquins que jo faré es menorquins»; ja és de suposar que el conte es aplicat a altres indrets. «Que bé estaria Menorca si no fos per sa Tramuntana i es mallorquins» és una expressió molt corrent. «Mallorca terra porca, Eivissa terra de pins / en farem una collada d'eivissencs i mallorquins!». Ja és sabut que a totes les terres es juga a dir paraules ofensives tot fent rodolints on rimen els insults amb els toponomàstics d'altri, però consti, per a coneixement de mallorquins, que això no és ben bé un joc sinó l'expressió d'un sentiment ben viu (per bé que encara per Menorca no ens n'hem menjat cap de mallorquí).²

Però, i no és una paradoxa, nosaltres som ben rebuts i estimats a Mallorca. Sempre m'he envanit d'haver corregut per tot Mallorca i no m'he sabut ofrendre quan algun mallorquí s'ha descorrat de tant de riure perquè jo hagués deixat anar qualche dialectalisme, insòlit per a ell, perquè per tota Mallorca he trobat sempre una gent en tot consemblant a la de la meua illa; amb la mateixa hospitalitat, la mateixa franquesa, el mateix esperit si fa no fa una mica púnic; etc., etc., i, ho podeu ben creure: damunt Menorca rebríeu la mateixa impressió. I a què ve, doncs, retreure tants pedaços? A què aques-

ta visió meua tan taifal? Simplement donar notícia de Menorca i notícia dels regnes de taifes³ que hem estat fins i tot abans de la «benèfica» creació de la «provincia de Balears».

Hi ha tot un conjunt de raons històriques —o econòmiques, tant se val— que han fet que les relacions Menorca-Menorca siguin com són: més aviat escasses i, ultra això enverinades pel provincialisme. Tractar d'esbrinar fil per randa causes i efectes és una tasca ben complicada i un hom corre el perill de no fer-ho a gust de ningú, però he cregut que s'havia d'intentar qualche cosa i a LLOC precisament, a la «revista de les Illes». No hi ha que pensar, emperò, que, si faig ús d'un to més aviat polèmic, aquest procediment vagi endreçat solament en un sentit i pel sol gust de protestar —i no és que aquesta darrera qüestió em desagradí—, no és això i, repetesc: no vull fer més que exposar un fet real, existent entre nosaltres els menorquins, i poc o gens conegut a Mallorca (en general).

La proximitat geogràfica entre Mallorca i Menorca no ha estat sempre un nexa ni polític ni social encara que en certes ocasions a una i altra illa s'hagin desenrotllats uns excepcionals esdeveniments paral·lels.⁴ Si una cosa ens agermana humanament és l'origen racial, però ni l'època de la conquesta ni les dels poblaments coincideixen.⁵ Menorca, tot just conquerida (1.287), és encoïda en el regne mallorquí, però al cap de set anys, i a instància del municipi menorquí, la jurisdicció quant a Mallorca s'esdevé més aviat simbòlica i després del parèntesi de la independència mallorquina⁶ sempre més els municipis menorquins fan cap envers el Principat —o cap allà on és el rei— per tal d'anar a resoldre llurs plets.⁷ De més a més, els corrents comercials menorquins han seguit preferentment el camí de Barcelona per bé que, no cal dir, sempre hi ha hagut qualche cosa per comerciar —fins i tot de contraban— entre les illes. La inclusió de Menorca dins la diòcesi mallorquina al llarg de gairebé quatre segles no va tenir caràcter assimilista, al front de l'església menorquina sempre hi va figurar un paborde amb àmplia autonomia fins i tot econòmica.

De totes maneres no ens podem estalonar exclusivament en fets tan pretèrits per a explicar del tot situacions actuals, però crec que calia deixar en el seu punt la significació real de l'antic regne de Mallorques, quant a fonament de les relacions entre les Illes, i la consideració actual de les nostres relacions com a gent d'ara amb institucions que han perdut del tot la línia del pactisme català, el qual va tenir la virtut de limitar els problemes humans dins unes àrees amb fronteres naturals.

Uns altres esdeveniments, molt més moderns, ens han d'explicar més coses, però ho he de deixar per a uns altres articles i llavors, potser, tindriem més elements de judici per a continuar cap a la desitjable aproximació cultural i cordial dels nostres pobles. Em pens que bé s'ho val.

BREU SINTESI

del més importants esdeveniments de l'Edat Mitjana a Menorca.

- 1.231 (17 de juny) Els sarraïns de Menorca es fan tributaris de Jaume I.
- 1.287 (17 a 21 de gener) Conquesta de Menorca als sarraïns pel rei Alfons el Liberal, despoblament de l'illa i primer poblament de catalans.
- 1.294 (14 d'abril) Independència administrativa de Menorca referent a Mallorca.
- 1.298 Jaume II d'Aragó retorna les Illes a Jaume II de Mallorca.
- 1.301 «Carta pobla» menorquina de Jaume II de Mallorca, és establerta una més acurada base de poblament.
- 1.3..? «Pariatge» (=reorganització de l'església menorquina) de Jaume II (erradament atribuït a Jaume III). Menorca roman dins la diòcesi mallorquina però amb un paborde i capítol a Ciutadella i amb rendes pròpies.
- 1.319 Privilegi del rei Sanç declarant «francs» els jueus de Menorca.
- 1.343 Anexió definitiva del regne de Mallorca a la Corona d'Aragó. Menorca recobra tots els privilegis que no havien estat confirmats per Jaume II de Mallorca i conserva els del rei Sanç.
- 1.391 L'assalt al call mallorquí té repercussions a Menorca.
- 1.410 a 1.412 Interregne a la mort de Martí l'Humà. Primer esclat de la revolta dels forans menorquins contra Ciutadella.
- 1.427 Alfons el Magnànim atorga reial perdó als reus de qualsevol crim (excepte de lesa majestat i falsificació de moneda o comandes de noblesa) que vagin a prendre carta de naturalesa i restin a Menorca.

1.439-1.442 Gestació i promulgació d'una nova reglamentació municipal per tal de resoldre la situació de conflicte entre els pobles i la capital de Menorca. Aquesta reglamentació s'havia de mantenir —amb algunes variacions— fins a 1.799 i encara reapareixeria en 1.814. Cal dir que la nova reglamentació no va solucionar els problemes interns de Menorca i tampoc no va ser observada religiosament. Per a establir tal reglamentació va ser acceptat, pels municipis menorquins, com a governador de l'illa el batlle general del Principat Galceran de Requesens.

1.451 (Lluites de forans i ciutadans a Mallorca).

1.452 Esclaten a Menorca les lluites de forans i ciutadans del mateix caire que en 1.410.

1.463-1.472 Revolta menorquina contra Joan II. Esclata a Ciutadella on els cavallers acaben per imposar-se però s'extén a la resta de l'illa. Es va mantenir un estat de guerra civil en la qual Ciutadella rebia ajuda de Mallorca (no revoltada aleshores) y Maó de Barcelona. A Menorca no hi hagué alçament d'agermanats. Tot al llarg del temps esmentat Menorca també rep l'assot dels pirates musulmans que havia de culminar, ja dins l'Edat Moderna, amb el saqueig de Maó per la host de Barbarossa (1.535) i la destrucció de Ciutadella —i captiveri de molts ciutadellencs— pels turcs, vint-i-tres anys més tard.

NOTES

(1) Vegeu: Josep Melià, *Primer llibre de notes* (Ed. Moll, Bibl. «Les Illes d'Or». Palma de Mallorca, 1967) pàgs. 55-56.

(2) Les figures de mallorquins que han restat com a més típiques a Menorca són: els jornalers que per temporades venien a segar —a començament de segle—, els venedors de tàperes i d'alls de Muro, els ací anomenats «barateros», compradors de bísties, amb les seves bruses llargues i gaiato; les primeres tropes que van desembarcar a Menorca l'any 1939; algún guàrdia civil escadusser, i l'ombra dels contrabandistes (els quals els veien tan poca gent!).

(3) El regne de Mallorca mai no va tenir una consistència nacional «per se», la problemàtica de les parcel·les, així com els interessos econòmics de cadascuna, eren ben distints. Els lligams administratius interinsulars eren inexistents i innecessaris per tal com cada indret de la corona d'Aragó —cada indret amb personalitat jurídica dimanant de les necessitats naturals— es governava per si mateix. De no haver estat d'aquesta manera no es podria explicar el cas d'un «imperium català» damunt uns països aïllats i força distints entre si com eren, per exemple, les terres catalanes en temps del Magnànim i encara que en aquesta època va regnar una gran anarquia, no hi van haver brots de separatisme per bé que se'n van atribuir als forans mallorquins, cosa de la qual ells en van rebutjar tota acusació. Per cert que Alfons el Magnànim va ser qui va donar a Menorca el privilegi d'encunyar moneda pròpia amb el rètol de «rex Minoricharum» «rei de les Menorques» (1.453).

Quant a l'època del regne de Mallorca independent, llevat d'un lleu assimilisme de Jaume II, el sistema pactista va romandre ben palès. Una cosa distinta fou la dependència personal de certs béns de Mallorca pertanyents a persones o entitats del Principat que amb el temps havien de col·laborar en originar l'anticatalanisme mallorquí —ben viu encara ara— però aquesta darrera qüestió mai no es va suscitar a Menorca.

(4) Entre els esdeveniments que en dic «paral·lels» hi ha les matances de jueus en temps de Joan I, les revoltes de forans contra ciutadans (que fou un fenomen de molts indrets d'Europa) i la revolta contra Felip V que si bé a Mallorca va tenir un aspecte popular, a Menorca va ser més bé un alçament forçat per la classe privilegiada i secundat pels municipis degut a llur oposició al pintoresc governador castellà d'aleshores. Altres moviments o fets històrics que tenen ressò a Menorca no en tenen a Mallorca i viceversa: Revolta contra Joan II a Menorca, Germania a Mallorca, qüestió «xueta» a Mallorca, etc.

(5) Menorca es va començar a poblar de catalans arran de la conquesta el 1.231 i la manca actual de llinatges d'arrel àrabica i els testimonis dels documents de l'època fan sospitar un poblament totalment renovellat. Però una ocupació més massiva degué ésser duta a terme arran del reial perdó del Magnànim (vegeu *Breu síntesi*, etc), precisament després de 1.427 és quan Menorca és escenari d'esdeveniments agitats que haurien de correspondre a un major nombre de pobladors. Més encara: consultant la llista de llinatges de jueus que ens dona Miquel Forteza a la seva obra *Els jueus conversos de Mallorca* i els llinatges més corrents a Menorca abans de la data de 1.427; sembla que avui la població menorquina hauria de tenir un alt percentatge de raça (?) jueva que hauria pogut instal·lar-se damunt l'illa mercè al privilegi del Magnànim. Això, no cal dir és un feble supòsit que m'abelliria d'estudiar com també un altre que certes reminiscències populars em fa sospitar: la vinguda a Menorca de bon nombre de càtars. He de fer constar que aquestes apreciacions —molt delicades— són per ara solament conjectures meves.

(6) El regne de Mallorca en els temps de la seva independència no va ser un clos tancat a les gents dels altres avui anomenats «països catalans», hi ha l'antecedent d'un Ramon Muntaner —exemple al·lucinant del català universal— que entre tantes coses fou conseller de Jaume III el Dissortat.

(7) Bernat Saguàrdia i Bernat de Santgenís, missatgers de l'universitat menorquina, obtingueren de Jaume II d'Aragó la independència administrativa referent a Mallorca i el privilegi d'anar a prestar jurament i resoldre els plets directament davant el rei. Aquests privilegis es van mantenir després de l'anexió definitiva del regne de Mallorques a la corona d'Aragó i les representacions o diputacions bé de l'Universitat general bé de les universitats particulars de Menorca; van fer ús dels privilegis davant els Comtes-reis, davant els reis de la casa d'Àustria i, encara més: a les corts britànica i francesa en temps de domini i ocupació estrangers, per tal com els britànics i Lluís XV (!) van respectar els furs, usos, lleis i costums de l'antiga corona d'Aragó a la Menorca del segle XVIII.

OBSEQUIAU EL VOSTRE
MILLOR AMIC AMB UNA
SUBSCRIPCIÓ A LA REVISTA
«LLUC»

COMUNICACIÓ DE PREMSA

CENTRE PER A LA DIFUSIÓ DE PREMSA

Des de fa uns anys hi ha una societat a Bèlgica que es dedica a reunir una documentació permanent i sistemàtica sobre la premsa periòdica de tot el món (diaris, revistes i periòdics de tota classe) i posa aquesta documentació a la disposició del públic.

Mitjançant una contribució mínima a les despeses d'administració, és possible:

— obtenir una llista de les publicacions editades en una llengua determinada i que tractin d'un assumpte concret;

— rebre els exemplars que es desitgin consultar;

— conèixer, sense cap compromís, el preu de subscripció de qualsevol publicació, en pessetes, calculats al canvi comercial i a pagar, sense cap formalitat, a un banc espanyol.

Com que la majoria dels anuaris de premsa són incomplets o atrassats ja des del mateix moment de la seva publicació i, endemés, no es troben a l'abast de tot el món, aquesta iniciativa fa assequible una informació preciosa sobre les fonts d'informació i al mateix temps proporciona la possibilitat més pràctica, menys cara i més ràpida:

— primer, de fer-se una idea de conjunt de la premsa periòdica mundial que tracta, en una llengua determinada, d'un assumpte concret, el qual permet, principalment, comparar aquesta documentació amb l'altra que un ja posseeixi;

— segon, de poder obtenir els exemplars que un desitgi a fi de comprovar si responen al que un espera d'ells;

— finalment, de poder-se subscriure a qualsevol publicació, sense distinció de cap classe, en les millors condicions.

De fet, aquesta iniciativa suprimeix la distinció entre la premsa nacional i la premsa estrangera, i totes les publicacions, sense cap excepció, es fan assequibles per a tothom.

Podeu informar-vos adreçant-vos a:

SODIP, S. A.
66, rue de Mateau
BRUXELLES 4 (Belgique)

Això sí, indicau sempre la llengua i el tema que us interessa.

sobre el nom de la ciutat

per M. VILLANGÓMEZ LLOBET

Els problemes que sorgeixen tocant als nostres topònims es multipliquen. Hi ha moltes qüestions entorn dels noms a l'escala més local. No sempre es tracta d'antics regnes, de països i de comarques. D'altra banda, és a vegades una pura qüestió d'ortografia, i sembla mentida que una aplicació de regles ortogràfiques pugui esdevenir un assumpte verinós. Sovint darrera unes normes, emperò, hi ha unes actituds que aparentment no hi tenen res a veure. Una *i* o una *h* poden convertir-se en símbols revestits de gravetat. Algun cop el problema del topònim va més enllà dels misteris etimològics i de les regles d'ortografia, com en el que avui tractarem, relatiu a la capital de l'illa on s'escriuen aquestes cròniques. Tenim, encara, les discrepàncies entre les posicions —i per tant disposicions— oficials i els estudis i solucions filològics. I crec, a més, que no s'ha d'oblidar que una llengua és la catalana i l'altra la castellana, i que en cadascuna es faran les apropiades preguntes i es donaran les corresponents respostes; ací només ens referirem a la primera. Així com es diu *Great Britain* en anglès i Gran Bretanya en la nostra llengua, l'illa bastant més petita on escrivim es diu Eivissa en català i *Ibiza* en castellà; crec que tots hi estam d'acord. No és que no s'hagi recordat que en català antic s'havia escrit *Eviça*, *Iviça*, *Ivissa*, etc. Bé, es va decidir, amb bones raons, que la grafia actual i única era Eivissa, i tothom ho ha acceptat. De la mateixa manera, la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans acordà de reconamar, el 1964, que s'havia d'escriure Balansat, no Balançat, com jo havia escrit moltes voltes, fins i tot en el títol d'un llibre. Supòs que fou una conseqüència de l'etimologia proposada per Coromines (de l'àrab Bani As-Sâmit, pronunciat Benassam, escrit pels cristians Benizàmid en forma culta i Balanzat en forma alterada per l'àrab vulgar i el català). No cal dir que en la segona edició dels *Sonets de Balansat*, dins la meua *Antologia poètica*, acat la sàvia recomanació, com ara ho acab de fer.

Eivissa vol dir una illa i una ciutat. Oficialment, aquesta ho és, ciutat, des del 1782; però la ciutat és molt antiga. Diodor de Sicília parla d'una

illa «anomenada Pitiüsa», amb «una ciutat que es diu Ebesos». La descripció que fa de la «colònia dels cartaginesos» (al seu temps ja no ho era) confirma que es tracta d'una ciutat, no d'un de tants poblats. I Diodor es basa en un autor encara més antic, Timeu (340-250 a. C., aproximadament). En realitat, Eivissa és una ciutat més antiga que Empúries i una de les més antigues d'Espanya. Diodor escriu en grec, i no hem d'estranyar el nom amb què designa l'illa, tant repetit entre els autors de la mateixa llengua; per a la ciutat, d'origen cartaginès, dóna el nom púnic, del qual procediren el nom grec Ebysos, el llatí, l'àrab, el català. Es a dir, Eivissa, com diríem avui, és la denominació de la ciutat, segons Diodor, que escrivia en el segle I a. C. Resultava pràctica aquesta distinció entre el nom de la capital i el de l'illa. Ací no la devien fer; devien usar sols el nom púnic. D'aquest nom, 'YBSM, el primer element, 'Y, vol dir illa (el conjunt significa, ben probablement, illa de Bes). Plini, després de recordar la denominació de Pitiüses que daven els grecs a Eivissa i Formentera, i abans d'informar-nos que eren «ciutat confederada», escriu que «ara totes dues es diuen Ebusus». I Pomponi Mel·la corrobora que hi ha una illa que es diu Ebusus, amb una ciutat, i que aquesta duu el mateix nom: *Ebusus... eodem nomine urbem habet*.

Tot això és molt vell, però és a la base dels noms actuals. Després de la conquesta catalana es parla d'Eivissa, en el sentit d'illa, i també de l'illa d'Eivissa, del port d'Eivissa i de la vila o bé de la vila i el castell d'Eivissa. Avui ens diuen, des d'organismes competents, que Eivissa és l'illa, i que la vila o ciutat es diu «la Vila d'Eivissa»; així, amb l'article davant i el mot «vila» amb majúscula, com formant part de la denominació. En castellà s'ha resolt el cas d'una altra manera: *Ibiza* és el nom tant de l'illa com de la ciutat; si es vol especificar més, es diu *la isla de Ibiza* o *la ciudad de Ibiza*. Ja hi ha qui escriu, en aquest últim cas, *Ibiza Ciudad*.

¿Quin és l'ús viu, a l'illa, en aquesta qüestió?
¿Com anomenam la ciutat, quan parlem, com d'or-

més antiga de les Illes

dinari, «en eivissenc»? El mot «vila» és perfectament corrent, però no deim mai «la - sa - vila d'Eivissa». En aquest sentit, el mot s'usa sempre sol i sense article. A Eivissa deim: «vaig a vila», «vénen de vila», «a vila feim això o som així», «es passejava per vila», «dins vila cada dia hi ha més gent», en contraposició a «venc de fora», «viuen a fora, etc. «A fora», significa, és clar, «a fora vila». «A vila i a fora» vol dir tota l'illa, i «a fora d'Eivissa» la resta del món. Així com no es diu «sa vila d'Eivissa» tampoc no es diu «vila», sense una preposició davant, per a indicar la ciutat, cosa que sembla significativa. En el fons, els illencs creim que la vila o la ciutat, com l'illa, es diu «Eivissa», i si volem deixar ben clares les paraules, deim «s'illa d'Eivissa» o «sa ciutat d'Eivissa». És la solució de la llengua castellana. En comptes de dir «sa ciutat d'Eivissa» és ben legítim, i més clàssic, dir —o escriure— «la vila d'Eivissa». Però em decant a creure que en aquesta expressió el nom propi és només «Eivissa», no el conjunt, i que «vila», per tant, no ha de dur majúscula. També usam «vila» en un altre cas: en la denominació «Dalt Vila», o sigui la vella vila de dalt, closa dins les murades. Els barris de baix es diuen «sa Penya», amb l'article balearic, i «la Marina», amb

l'article més general al continent. Podem dir «Dalt Vila és costerut», però no «Vila és una població molt blanca».

D'altra banda, el mot «vila» no indica només la capital, a l'illa. Si un veí del terme de Santa Eulàlia, per exemple, diu «vaig a vila», sense article, expressa que va a la vila per excel·lència, que és la capital insular; però si diu «vaig a sa vila», comunica que va al seu poble, al nucli de població del seu terme.

Crec que alguna vegada he estat obedient i he escrit, referint-me a la meua ciutat, «la Vila d'Eivissa»; potser algun dia em decidiré per la disciplina absoluta. Per ara em permet una certa llibertat, i també escriu, segons els casos, «la ciutat d'Eivissa», «la vila d'Eivissa», «vila» (precedit d'una preposició) o simplement «Eivissa». En sembla que aquesta última és la denominació vertadera.

He escrit les anteriors consideracions a conseqüència d'una pregunta que em fou dirigida, de passada, en una conversa a casa del gran filòleg F. de B. Moll. No sé si me la va fer l'admirat J. M. Llompart. També hi havia un altre excel·lent poeta, en Llorenç Moyà. Llavors vaig contestar breument. A tots tres amics dedic ara aquest article.

Electrofil

AISLANTS - CONDUCTORS - TERMOELECTRICITAT

Bartomeu Ferrà, 4 - Telèfon 21 42 55 - PALMA DE MALLORCA

Aproximació a l'art de Roca Fuster

per Josep Maria LLOMPART

D'ençà que aquestes pàgines, velles d'uns quants anys, varen esser escrites, la pintura de Roca Fuster ha experimentat una notable evolució, ben patent a la mostra oferida fa pocs mesos a les galeries ARIEL de Ciutat. Això vol dir que els meus comentaris són ja una mica «històrics» i, per tant, incomplets. Tanmateix, l'evolució de l'artista ha significat molt més una depuració que no un trencament amb el propi passat, i aquesta circumstància fa que les notes que segueixen siguin encara substancialment vàlides. Per aquest motiu, i perquè serveixin d'homenatge al nostre pintor, m'he resolt a publicar-les.

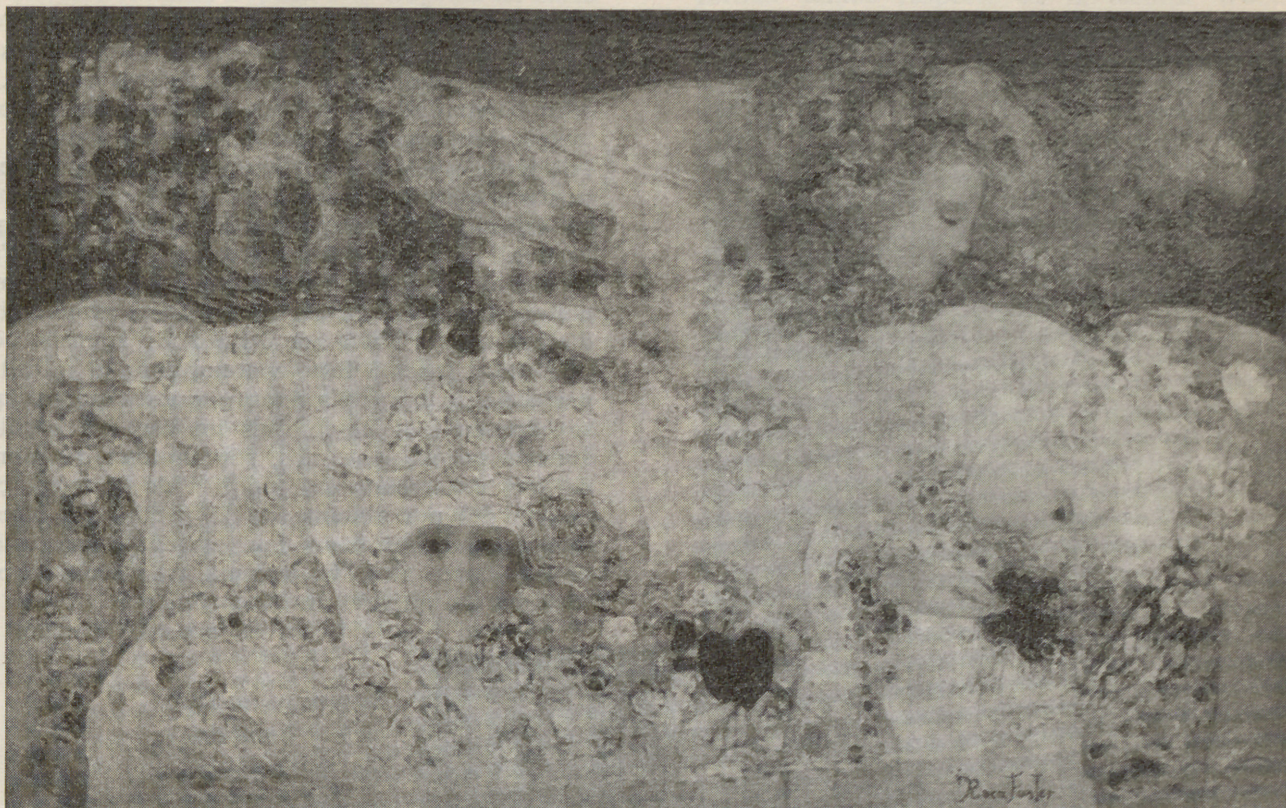
Quan diem que una pintura és «literària» solem insinuar un retret. Si més no, la situem dins una zona tèrbola, un xic sospitosa. Per això tinc algun escrúpol d'emprar aquest adjectiu en referir-me a l'obra de Roca Fuster, per a mi altament admirable. Tanmateix, no hi ha subterfugi que hi valgui. Al primer cop d'ull ja ens adonem que aquesta obra vessa literatura, escampa pertot arreu suggerències extrapictòriques: adés líriques, adés musicals. Fins i tot els títols amb què, una mica ingènuament, ha batejat l'artista alguns quadres, ho confirmen de manera expressa: *Nocturn de Chopin*, *A. Jorge Manrique*, *Ofèlia*, *Romanç barroc*, *J. S. Bach homenatge*, *La fada de les fonts*, *Pavana per a una infanta difunta...*

Comprenc ben bé que el lector que encara no coneix l'obra que em plau presentar-li té perfecte dret d'alçar les celles i de posar-se a la defensiva. Sí; som en un terreny molt llenegadís, en una contrada on sembla que tots els perills són a l'aguait. Encara hi ha més. El pintor ens confessa una devoció inicial envers Gustave Moreau, feble i dessustat hereu dels Géricault, Ingres i Delacroix. Romanticisme, simbolisme, modernisme. Podem davallar, graó a graó, una escala poblada de retòrica, de boires i de deliquències. Potser arribarem a una estampeta de de-

vocionari. Però també és possible que el camí ens conduïxi fins a Rouault, o qui sap si fins a Marc Chagall.

Heus ací dos pintors —Rouault i Chagall— amb molta «literatura». Ni l'un ni l'altre són fora d'aquest camp ambigu que ha posat en guàrdia el lector; i, això no obstant, ¿qui gosaria negar-los la categoria de grans artistes? Desenganyem-nos; l'artista de veritat val per a qualsevol aventura. Fins i tot per a aquella que el porta cap a certes confuses fronteres. Al cap i a la fi, serà la prova incontrastable del seu tremp. Davant d'ella caldrà que deixem de banda les pors i les previsions respecte de la pintura «literària».

Una revista d'humor va dedicar a Roca Fuster una nota crítica més aviat negativa, en la qual, prescindint del to irònic i rebentador, no mancaven algunes observacions encertades. «Roca Fuster —deia— balla en una corda fluixa sostinguda en els extrems per Marc Chagall i per Anglada Camarasa. Pintura barroca, literària. Plàstica esdolceïda per un excés de poesia romàntica». Tot això és cert. El que hi ha és que el ball en la corda fluixa té a vegades molt de mèrit, i que els tocs literaris amb els quals Roca Fuster acoloreix la seva pintura són del tot vàlids, perquè aquesta pintura és vàlida —profundament vàlida— en ella mateixa.

Pavana per a una infanta difunta (Foto Carreras)

Sembla que la referència a Marc Chagall és gairebé inevitable en parlar de l'obra de Roca Fuster. En un primer acostament, sobretot. Els perfils, les formes que volen, que suren dins una atmosfera commoguda de lirisme; els rostres tendres, plens com d'un misteri candorós, guaitant entre nebulositats cromàtiques; la simbologia trivial i sentimental, tal volta ho justifiquen. En tot cas, no hi ha dubte que el nostre pintor és molt més prop del món poètic, elegíac, somiador, de Chagall, que del dramatisme de Rouault —l'altre nom que, no sense intenció, he esmentat abans—.

Convé, però, no reduir les coses a termes massa senzills. Roca Fuster no és de cap manera un deixeble de Marc Chagall, i molts altres fils d'Ariadna ens poden guiar pel sumptuós laberint del seu art. Hi ha, a més de literatura, una quantitat considerable d'història. He alludit abans l'admiració que, d'adolescent, va sentir envers Gustave Moreau. D'aquí a les evasions decadents, tan grates als modernistes, no hi havia més que una passa. Roca Fuster ja era immers dins un somni líric arriscadíssim, però del tot adient a la seva sensibilitat. D'altres reminiscències li aprofundirien tot seguit els pinzells, perfilant una personalitat que no vacil·lo gens a proclamar ben original. Assenyalem, per exemple, una considerable arrel hispànica. Goya —un Goya difícilment

imaginable, suau, delicat, apaivagat— sembla sobtar-nos en algunes coloracions valentes o en el fons de la mirada de les «infantes» diminutes, posseïdores d'un misteri petit, agombolat, com de joguina, que habiten aquest somni arravatat i absent. Unes infantes tan plenes de la serena majestat, de l'elegant harmonia d'aquelles altres que pintà Velázquez, com del prodigiós hieratisme que donaren a les figures els mestres del romànic. L'art de Roca Fuster —no cal dubtar-ne— és el fruit d'una fonda experiència de cultura.

El color és un dels mitjans bàsics a través dels quals s'expressa el trasfons poètic d'aquest art. La línia es perd, es trenca, es crema dins l'apassionat incendi del color. Sembla com si un vent cromàtic agités les teles, desdibuixant formes i cossos dels quals només resten, intocats, els rostres, perduts dins una mena de deliri, però servant la intacta serenor dels morts bellíssims. Jo diria —i que em perdonin els tècnics si desbarro— que l'or és el color que —adés ocult, subterrani, adés esclatant— protagonitza la pintura de Roca Fuster. Almenys he de confessar que la contemplació dels seus quadres m'envolta com d'un aire daurat: aire de mel i de cera, de rosa groga sota la pluja, de casulla solemníssima de diumenge de Pasqua. Jo diria que la pintura de Roca Fuster és de color de processó del Corpus.

La Bella Dorment (Foto Carreras)

Un color que s'adiu amb un tema que potser l'obsessiona, i que repeteix sovint una i altra vegada. No és ben bé el tema de la mort, sinó el de la mort petita; aquella del poema de García Lorca:

Una muerte y yo un hombre.

*Un hombre solo, y ella
una muerte pequeña.*

.....

Un hombre, ¿y qué? Lo dicho.

Un hombre solo y ella.

Prado, amor, luz y arena.

És a dir, una mort amorosa, sense dolor i sense tragèdia, plàcida com la d'una Mare de Déu d'Agost. Una mort amb ciris i crisantems, gairebé joiosa (i, per descomptat, inofensiva), que condueix els elegits als llimbs de la poesia més sensible, més amablement trista, on ja tot esdevé bellesa.

No la mort espantable, amb terra i podridura i la greu admonició exemplar: *finis gloriae mundi*. Compareu amb el quadre terrible de Valdés Leal, pintor del no-res, aquest bisbe jacent de Roca

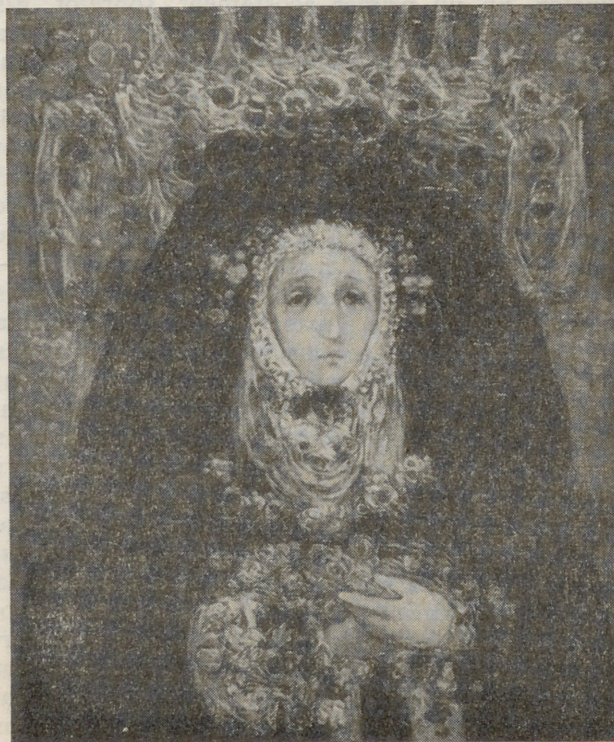
Fuster, imatge de la mort embellidora —de la mort petita—, que, ert en el taüt amb suggestió de vaixell, sembla solcar les aigües tranquil·les d'un Leteu propici als més delitosos oblits.

De fet, aquesta mena de mort és el bessó de la poesia que Roca Fuster vol comunicar valent-se de la pintura. El món de l'artista se situa en un especialíssim més enllà de morts feliços, que vaguen i divaguen per la irrealitat del camp d'asfodels, entre coloms amorosos i enjogassades ornelles. Aquestes núvies enrandades, grans lliris d'aigua com l'Ofèlia de Rimbaud; aquesta noia que, entre gases i flors, contempla en el mirall la perfecció de la pròpia nuesa; aquests amants que se cerquen i es besen dins un vent de prodigi; aquests perfils sense cos, són imatges de morts, de sers desarrelats del temps i de la terra, ciutadans del pur reialme de la màgia. En alguns llunyans poemes meus feia esment d'una «mort de per riure». Ara l'he trobada, traduïda a la pintura, en els quadres de Roca Fuster.

Al cap i a la fi tot és qüestió de punt de vista:

*Sangre y harina
cirio y bombón.
Yo la tragedia
la veo en cartón,*

Mare de Déu dels Dolors (Foto Carreras)

va escriure Antonio Espina. I la tragèdia en cartó pot valer tant com la tragèdia en carn i os quan és un artista autèntic el que la representa.

Invito ara el lector a entrar per ell mateix dins l'obra de Roca Fuster, tan «literària» com es vulgui, però també densament, intensament pictòrica. Els entesos —jo no ho sóc— és probable que la classifiquin dins el neofigurativisme que avui a poc a poc s'imposa. Ells podrien in-

formar també respecte de la tècnica d'aquest pintor joveníssim; una tècnica que sospito magistral. Jo només podia fer que intentar l'aproximació, més o menys provisional, al seu món torbador, travessat de lirisme, on, com en el poema de Josep Carner,

l'aire és ple d'ales i d'ales.

Núvia (Foto Carreras)

Ijmuiden, les escluses i el Velsler

per Josep M. PALAU I CAMPS

Ijmuiden és una petita vila de pescadors a la costa del Mar del Nord, a l'oest d'Amsterdam —de la qual la separen potser una vintena de quilòmetres— i al Nord-Est de Haarlem que queda encara més prop. Ijmuiden queda unida a Amsterdam per un ample canal, absolutament navegable fins i tot per a vaixells de gran tonatge i aquest fet, en si tan simple, és el que ha donat a aquesta vila una importància que, potser, no hauria tingut i ha donat lloc també a que els holandesos fessin una nova demostració del seu domini sobre el líquid element construïnt, a Ijmuiden, les escluses marines més grans del món i de la bolla, segons diuen.

Un dijous assolellat, cosa no gaire freqüent a Holanda, vaig trobar el temps necessari per a visitar Ijmuiden i, també, les escluses. En canvi el fet d'esser dijous no em va permetre visitar el *Museu de la Pesca* o *Visserijmuseum* que, justament els dijous, està tancat; vaig haver d'aconcentrar-me contemplant, per una finestra, el poc que quedava dins el meu camp visual: mitja dotzena de maquetes de barques de pesca, no gran cosa, és clar, però de bona gana me n'hauria enduit alguna a casa. Sempre he tingut més tirada cap a les humils barques de pesca que cap als orgullosos velers, i entre un bergantí i un llaüt jo em qued amb el llaüt que, segons afirmen, la gent de mar, és l'embarcació més marinera de totes.

Bé, el cas és que érem a Ijmuiden. La vila en sí podria quedar reduïda, com moltes de les nostres viles, al Carrer Major, en aquest cas *Lange Nieuwstraat* que voldria dir una cosa així com *Carrer Llarg Nou*. La vila queda, pràcticament tota ella, al Sud del canal, i el *Lange Nieuwstraat*, que el travessa de cap a cap, hi queda més o menys paral·lel. A l'entrada del canal hi ha instal·lades les famoses escluses.

Seguint el *Lange Nieuwstraat* en sentit Oest, o sigui en direcció al mar, hom arriba al port de Ijmuiden que no és port de tràfec mercantil —que per això ja hi ha Amsterdam a quatre passes— sinó un port de pescadors, i en aquesta versió de port sí que es pot dir que el de Ijmuiden és un gran port. A vista d'ocell, o bé damunt una pla, bé es podria confondre amb la nostra *Cala*

Figuera, a Santanyí, o sigui una cala més aviat estreta, que penetra profundament dins la terra i que a una certa distància del mar, es bifurca donant lloc, realment, a dues cales amb una sola sortida al mar lliure. A l'entrada del port, i en el seu costat Nord, hi ha una ampla terrassa amb bancs, des de la qual es domina pel Nord les escluses i pel Sud el port de pescadors. Presideix la terrassa un bronze, a major tamany del natural, que és el monument al pescador o *Vissermonument* i que representa un pescador jove habilitat amb un impermeable del qual sobresurten per baix quasi tan sols les puntes de les botes i per alt la testa descofada, aguanta un fanal amb la mà dreta i sembla clavar els seus ulls en el gris mar holandès que queda per dessota d'ell a vint-i-cinc passes. El monument, en si, no és gran cosa i vull dir com a conjunt car l'escultura és prou bona, però un hi troba a faltar quelcom; aquell home dret dessota el cel boirós i infinit queda com a perdut, massa solitari sense que l'acompanyi ni una trista flor, només les pelades pedres de la terrassa i de la paret damunt la qual hom l'ha col·locat. Fins sembla que el pobre home s'alegri i somrigui quan alguna gavina —i això passa sovint— s'atura damunt la seva testa o la seva espatla amb un espetegar d'ales.

Fora de l'entrada del port, a certa distància dins el mar, hom hi veu un vaixell que sembla que no es mogui ancorat allà, realment no es mou, és allà sempre esperant els altres, els que volen entrar al canal travessant les escluses, per a anar cap a Amsterdam. És el vaixell dels pràctics. Quan un dels vaixells que arriben sol·licita un pilot, és arriat un bot i un pràctic es trasllada al vaixell que ha demanat ajuda. Aquest pràctic el guiarà fins a Amsterdam, després, guiant un altre vaixell, desfarà el camí fins a retornar al seu bot i al vaixell immòbil que sempre espera.

Les escluses són tres: la més grossa és la que queda situada més al Sud, quedant al mig la més petita i al Nord l'altra. La més grossa, segons les dades que he pogut pescar, té 400 metres de llarg per 50 metres d'ample i una profunditat de 15 metres. Sembla que el vaixell més gros que fins avui ha passat per aquesta esclusa és el *Ore Chief*, un petrolier de 55.000 tones de

pes mort, 242 metres d'eslora i 35'7 metres de mànega... el que vol dir que encara sobrava bastant de lloc una vegada ficat dins l'esclusa.

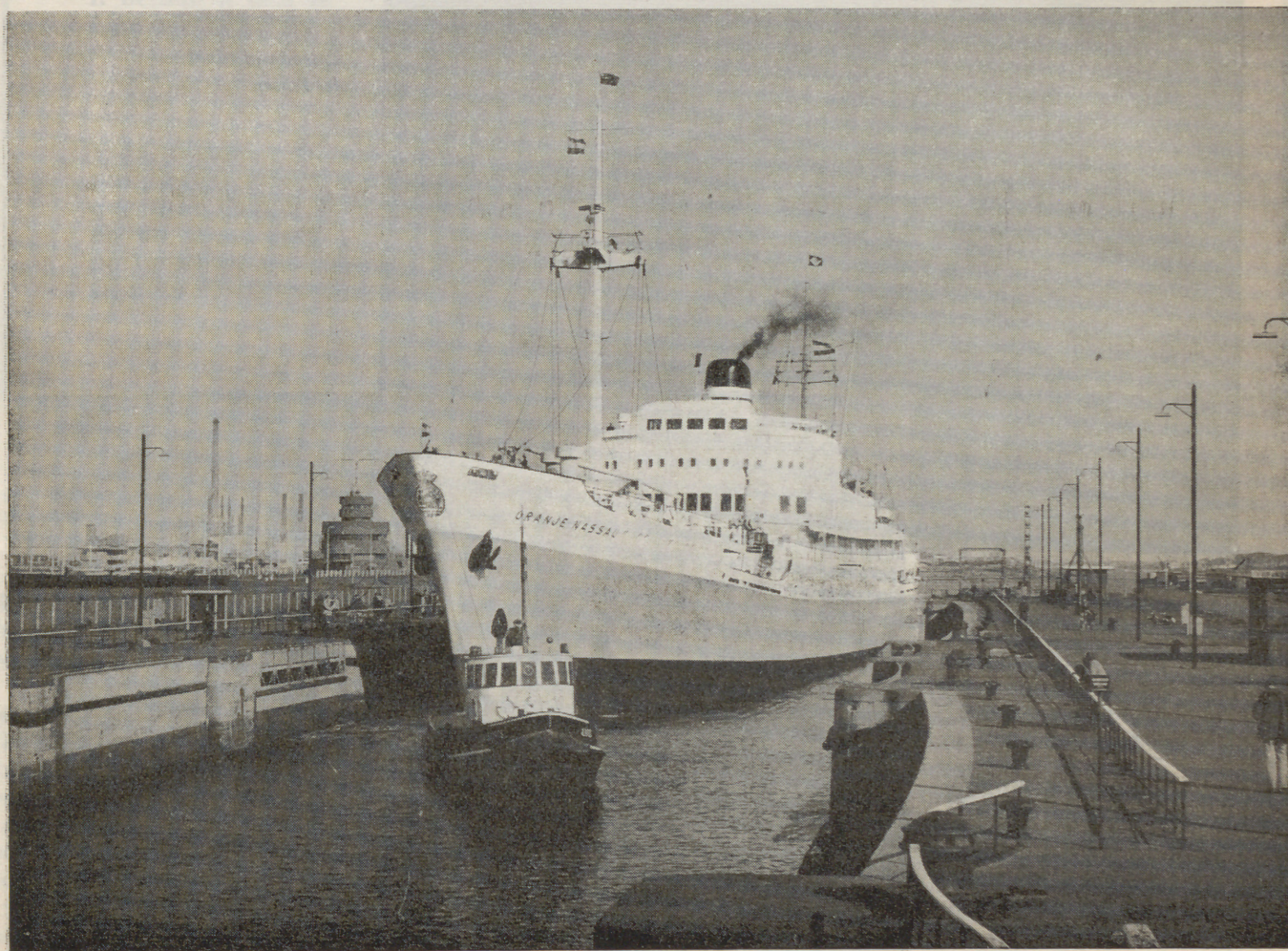
Entre les dues escluses situades més al Sud, o sigui entre al més gran i la més petita, trobareu un petit però molt confortable restaurant; asseguts allà —i a l'alçària d'un primer pis car cal pujar al restaurant per unes escales— podreu contemplar, mentre preniu l'aperitiu —que aquest fou el meu cas— o mentre dinau, les maniobres dels vaixells que arriben o surten. El com es fiquen dins l'esclusa i com, una vegada dins aquesta, puja o baixa el nivell de l'aigua i, obertes les comportes altra vegada, com el vaixell s'endinsa en el canal, camí d'Amsterdam, o bé penetra dins la mar lliure camí de Déu sap on. Tant en un cas com en l'altre, acompanyat d'una voleiadissa de blanques gavines.

Vistes les escluses s'imposava el dinar, i decidírem de fer-lo a la vila. En un petit restaurant

encara vaig trobar manera de poder menjar un plat de sopa i unes salsitxes, i dic que vaig trobar manera perquè els holandesos fan sols una menjada calenta i la fan al vespre. A l'hora de dinar s'accontenten generalment amb un entrepà de formatge o de pernil i una cervesa.

L'atzar em va fer coincidir amb Sant Nicolau i el seu criat negre Pere, que dinaven a la taula del costat. Sant Nicolau i el seu criat Pere —que segons s'explica als infants vénen d'Espanya— són la versió holandesa dels nostres Reis. Sant Nicolau porta juguetes als infants que han estat bons..., si han estat dolents ordena al seu criat Pere que els administri un parell de garrotades. És clar que el tal Pere ja fa la cosa amb enteniment... Supòs que devien fer el seu paper en alguna botiga prop del restaurant i havien acudit a reposar forces, però el Sant, amb la seva llarguíssima barba blanca, la mitra posada i el bàcul al costat no semblava massa solemne mentre es

Un vaixell que ve del mar cap a Amsterdam, dins la major de les escluses

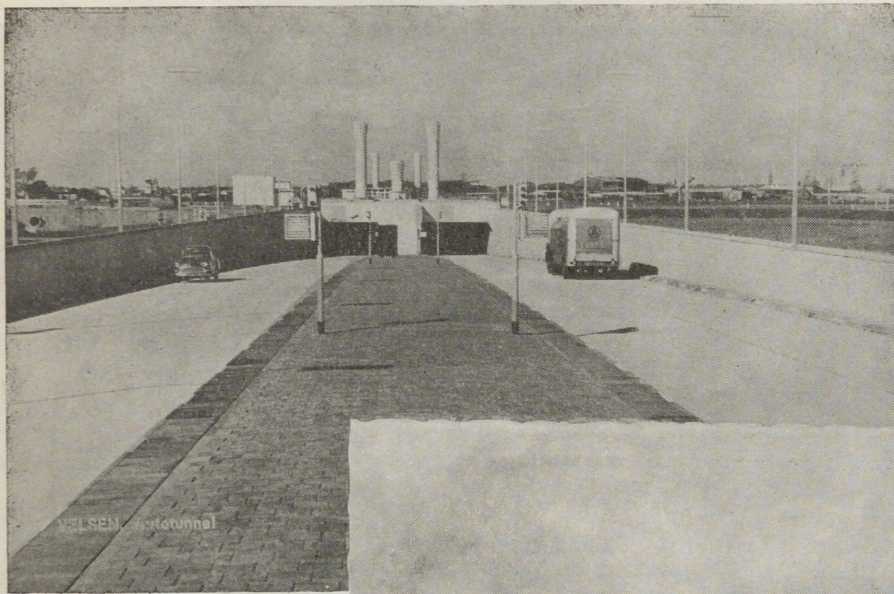
llepava dels dits la salsa de tomàtiga que li havien posat a les salsitxes.

El retorn cap a Amsterdam el podeu fer pel que en diríem una carretera de segon ordre, pel tunel del Velser o bé pel «ferry boat», vol dir que un pot triar. Com que havia arribat per la carretera de segon ordre vaig proposar —el meu amic em portava en cotxe— de provar els altres dos sistemes.

Atravessàrem el Velser per on havíem vingut, remuntàrem l'altra riba aproximadament uns dos quilòmetres i arribàrem a la parada del «ferry boat». Els «ferries» són dos que travessen el Velser en sentit contrari, i al mateix temps, creuant-se al bell mig del corrent. El servei és cada quinze minuts i... és gratuït! Ambdós bots, vaixells o el que els volgueu dir, són exactament iguals. Estan dividits al llarg, de proa a popa, i per mediació de dues baranes, en tres parts: la que queda al mig, potser d'uns sis metres d'amplària, és la destinada als automòbils i camions —no sé si també accepten carros, jo no en vaig

veure cap— i les altres dues, a babord i estribord, d'uns dos metres d'amplària cadascuna, són per a les bicicletes. A Holanda, com que n'hi ha tantes, un sempre pensa en les bicicletes. Arriba el «ferry», fan la maniobra d'atracament a ulls clucs i ràpidament —l'han fet tantes vegades!— en pocs minuts queda buid i hi pugem amb el cotxe. Al costat nostre queda un camió i a cada costat, a l'altra banda de les baranes, s'omple de gent sostenint les bicicletes pel manillar. Amb menys de deu minuts som a l'altra riba, la maniobra d'atracar es repeteix matemàtica i amb una difícil senzillesa; alcen la barrera i altra vegada, en pocs minuts, queda buid el «ferry» i tornam a terra ferma.

Correm, ara, en direcció Oest al llarg de la riba. Altra vegada un parell de quilòmetres i ens trobam just davant l'entrada del tunel a banda i banda de la qual destaquen unes altes torres, hom diria xemeneies de fàbrica, que són les torres d'airejament. Cadascuna d'aquestes torres, amb els seus ventiladors, remou 240.000 metres cú-

*Entrada al túnel
del Velser*

*Port de pescadors
i Monument al
Pescador, a Ij-
muiden.*

MIQUEL COMPANYY SIQUIER:

l'esper

Li deman al riu aigua
i em dóna set,
li deman a la set que s'amansi
i es fa més forta,
li deman al dia llum
i només em dóna fosca;
li suplic a la dona amor
i me dóna odi,
li deman a la intel·ligència saviduria
i em dóna indiferència,
te deman a tu, raó,
i em dones follia,
li deman a Déu fe
i no me contesta.

Vida, digues a la teva germana
que l'estim, que l'adoraré sempre,
que faré l'amor amb ella,
no un amor curt,
no un amor que després de fet
se nota el cansament.

Sinó un amor molt llarg... etern,
un amor en el què la pessigolla
serà contínua,
no s'acabarà mai
perquè dormirem dins el llit de l'infinit
i el nostre plaer serà igual
que la bolla amollada dins l'espai.

Però que véngui! T'ho suplic,
que m'agafi pels cabells i pel coll
i m'arranqui de dins
aquest cove de fruita podrida
i me dugui allà on vagi ella,
digues-li que véngui
el meu amor, el meu consol
perquè tenc els ulls carregats de son,
una son i una febre desoladora
i no puc dormir
digues-li.

Ijmuiden, les escluses i el Velser...

bics d'aire per hora, el qual vol dir que dins el tunel l'aire mai no està enrarrit i es pot respirar com al mig del camp.

Tres pistes per a automòbils passen per dins el tunel amb un recorregut de 1644 metres per baix del riu i queden a 23 metres per dessota el nivell del mar. El sòtil, amb magnífica il·luminació, està tot ell recobert d'una tela especial que absorbeix el renou i, com que el trespol és llis com el palmell de la mà, un hi pot córrer sense cap perill, malgrat el tràfic —segons les estadístiques passen pel tunel seixanta mil automòbils cada dia— és tant o més silencios que cap carretera.

Per a aquells a qui agraden les xifres els podem donar les següents dades: en la construcció d'aquest tunel es van emprar 36.000 tones d'acer, 340.000 metres cúbics de ciment i el cost de construcció va pujar a 95.000.000 de florins. I el florí es canvia, avui, a 19'14 pessetes cadascun... Ja es, doncs, una bona picossada.

I altra vegada camí d'Amsterdam on el sopar espera a *Die Port van Cleve* (en parlarem algun dia). Pel camí comentaris i cigarretes mentre va morint, a poc a poc, un dia de sol que sembla més aviat mallorquí que holandès.

Panegíric predicat a la
Parròquia de Petra
per la festa patronal
de Santa Praxedis

LA CLAROR DE LA LLUERNA

per Gabriel LLOMPART, G. R.

Un embat de primavera
per l'estiu volatejà,
desplegant una bandera
al bell cim del campanar.

Tothom alça el cap i la mira,
tothom la mira i somriu,
que ella és la primera espira
de la festa de l'estiu.

Es la flor d'una alegria
que es bada una volta a l'any.
I el poble, quan la destria,
oblida penes i guany.

... ..
I amunt dins, la claror pura,
la bandera s'extremeix
amb un calfred de ventura
que pel poble s'espargeix.¹

De segles ençà, la festa patronal a Mallorca té una fita. Vuit dies abans, segons la tradició, la bandera que tremola, engalana el campanar. S'ha perduda o no, la tradició, però és un fet que, encara que no escampi l'onejant bandera els seus vius colors al sol i al vent, la proximitat presumida de la festa afalaga els cors dels habitants dels pobles i llogarets de la nostra illa de Mallorca. Aquest no és un diumenge ni una festa com les altres: és el patró; és la patrona. I el poble espera amb l'alegria en el cor...

Avui vos toca a vosaltres, reunits baix de les voltes d'aquest temple parroquial, celebrar la festa de la vostra patrona.

* * *

En fa molts, d'anys, que vosaltres la celebrou, i la primera notícia que en el vostre arxiu resta d'una visita episcopal, la de monsenyor Diego de Arnedo, en 1566, ja anomena la capella de santa Praxedis en aquest temple, ja parla de la seva i la vostra confraria, i ja recorda que és tradició vos-

tra el celebrar la festa del 21 de juliol com a de precepte, per honrar la santa i agrair-li la protecció que dispensà als vostres avantpassats.

Santa Praxedis, amb el temps, va acabar per ésser l'única patrona, una vegada que el vostre Ajuntament el 6 de setembre de 1643, va acatar la disposició del Sant Pare Urbà VIII, de suprimir festes colendes i va disposar que es celebràs la festa d'un sol patró. Llavors vosaltres en teníeu dos: santa Praxedis i sant Sebastià, i vos decidíreu per la primera en la persona dels vostres representants i autoritats municipals.

* * *

Santa Praxedis, pregau per nosaltres!, varem repetir, una i altra vegada, els vostres avantpassats, davant la imatge de la santa que venerau, i que pintà l'artista Antoni Colom, oferint-li un cirí per demanar una gràcia o per allunyar una calamitat. I la vàreu invocar sens dubte moltes vegades en aquell enfiloi de parenostres que seguien, en la nostra pagesia, al rosari familiar del vespre i que tenia, potser, molta monotonia però també molta substància, tal com les sopes mallorquines que es llescaven cada dia.

I moltes vegades dins aquesta església es va demanar a l'hora del bateig d'un infant: —«Com ha de nòmer?»— I es va respondre, segons el costum de la nostra terra: —«Praxedis, com la padrina!».

Perquè era costum de la nostra terra que els noms de pila baptismal es repetissin i passassin de padrins a néts. I així succeïa que coneixíeu una madona vella i, si li demanàveu el nom, vos responia amb el de la santa que commemorau

avui. I llavors si teníeu ocasió de tractar aquella dona, no podíeu menys de pensar que li esqueien els versos que va fer la nostra poetessa:

Rústica padrina que cerns la farina,
que gires les figues damunt el terrat,
que adorms en la falda el nin o la nina
i arranques les herbes que creixen pel blat.

Rústica padrina que saps la doctrina,
que mai no parlaves sense humilitat,
rústica padrina que et creus teranyina,
seràs seda fina per l'eternitat.²

La padrina s'anomenava Praxedis. Moria i l'enterraven dins el sagrat a la vora de l'església. I cada vegada que venia la família a la missa del diumenge hi havia una néta que abans d'entrar en el temple pregava per ella. Era la que la continuava en el nom. La que també la nostra poetessa recorda com anava, «eixerida i endreçada»,

De bon matí als seus quefers,
ja espigola els sementers,
canta i treu aigua, resolta,
d'un aujub d'antiga volta
voltat de cards i batzers.

I amb la somera, fa via
cap al tai dels segadors;
du el càrritx als fermadors,
l'aigua fresca i l'alegria
que els farà més cantadors.³

* * *

Santa Praxedis era una santa que dins la tradició del vostre poble i de la vostra gent tenia gran anomenada i grandíssima devoció.

«Per què?» —vos haureu demanat qualche vegada.

Vos ho vull explicar amb un fet que és més suggeridor que moltes paraules.

El dia 13 d'octubre de 1541 va ser un dia gran en la història de Mallorca. El port de Ciutat estava ple de galeres. La ciutat estava tota endomassada i embanderada. L'emperador Carles V, a primera hora de la tarda, entrava a la ciutat pel portal del moll muntant en un cavall amb guarnicions de vellut negre i baix pal·li de dotze astes que portaven dotze jurats i nobles del Regne. En el moment de passar la porta del moll va contemplar un arc monumental amb un gran cobricel amb les armes de la Universitat i tres cadires, davant les quals hi havia tres infants, simbòlicament desfressats: una nina que representava la Ciutat, un infant vestit de Ramon Llull, i «una donzella ab una gonella i savoiana de vellut molt ben ornada; qui aportava en lo cap una corona

Imatge de Santa Praxedis (S. XV)
Capella del Palau de l'Almudaina
(Foto: Jeroni Juan Tous)

i un pel·licà ab la mà dreta: i representava... santa Praxedis, cors sant de aquest regne».⁴

Aquestes darreres paraules que acabau d'escoltar vos donen la clau per comprendre el per què s'estengué la devoció a aquesta santa per tot el regne de Maorca durant la darrera Edat Mitjana, i des del regnat del rei Jaume III: Santa Praxedis era «el cors sant d'aquest regne»; millor dit, en aquell temps en què es donava tanta importància a la devoció a les relíquies, santa Praxedis era l'únic «cors sant» que es conservava en aquest Regne.

D'aquí ve que se'l tragués en processó en ocasió de pestes i caresties, de tempestats i de necessitats. Per això va esser festa de precepte en el segle XV mallorquí. Per això el Breviari antic del Regne començava l'himne de *Laudes* remarcant la confiança que thien posada en ella els mallorquins:

Martyr haec Praxedis alma
claro fulget nomine,
vita, virtus hic nitescet
unde prodest omnibus.⁵

* * *

Aquesta és la raó potíssima per la qual els vostres pares tingueren devoció a les relíquies del cos de la santa verge romana. Ara volem breument considerar la raó de la devoció que li poden tenir els nostres fills a les relíquies de la seva ànima.

Fa alguns anys, pujava un servidor vostre en tren pel vostre terme, en un departament del qual hi havia també alguns estrangers. Un d'ells me digué, xerrant xerrant: «Totes les religions són iguals!».

No. No totes les religions són iguals. Basta mostrar-li el campanar del vostre poble i advertir-li que aquí havia nascut el fundador de San Francisco de Califòrnia: un home que perquè creia fermament que no totes les religions són iguals va sentir la vocació de missioner.

Tampoc tots els sants són iguals. Quan el vostre Juníper Serra era ja vellet va fer aquesta declaració: Des que jo era novici ja pensava fer la tasca que he fet. Eren les vides dels sants que jo llegia, les que me varen dar aquesta fe i aquesta vocació.⁶

Per això, perquè creim que no tots els sants són iguals, i que cada un, com té un nom propi, té una vocació i una fesomia particular, personal, és per què volem ara recordar-vos, repetint el que heu sentit tantes vegades durant la festa anyal de la patrona, el que potser servirà als petersers d'avui, mirant la santa d'ahir, per endreçar la seva vida de demà. Una idea, doncs, tant sols, a fi que la vos ne pogueu dur a casa i la pogueu recordar.

Santa Praxedis, segons la figuració que menciona el notari que fou cronista de la recalada mallorquina de l'emperador Carles V, tenia en la seva mà un pel·licà.

Vosaltres sabeu lo que és un pel·licà. L'heu vist pintat a la porta d'un sagrari o a l'estampa d'una primera comunió. Es una au de la qual se creia, antigament, que se feria o es nafrava el pit per alimentar i donar vida, amb la seva sang, als seus fills o pollets quan estaven en perill de mort per la gran fam. El pel·licà és el símbol de la caritat sacrificada, de la callada i silent servicialitat.

Fills del poble de Petra: considerau les relíquies de la tradició de santa Praxedis. Fixau-vos en la figura de la vostra patrona com es mou dins la blavor de la nit de la història, dins la foscor plena de misteri de la seva vida llunyana. Poc sabem d'ella. Però sabem allò precis per constituir-la patrona dins la nostra vida, com els nostres avantpassats l'hi tenien dins la seva pietat. No va ser màrtir de sang, santa Praxedis. Però donà testimoni de caritat. Millor del que ho puguin dir les meves paraules, ho podeu escoltar del sacerdot poeta:

No ès vostra, no, la bella sang
que tiny el cast ivori blanc
de vostres mans, d'una rosada
vermella el món era florit;
tan bon esplet n'haveu collit,
que'n sou romasa empurpurada.

Fóreu exempta de combat:
no fóreu molta com el blat,
ni com el cànem macerada;
com el raïm no us premé hom,
qui és ell tot sang; ni fóreu com
el bell llorer destralejada.

Els vostres jorns foren de pau;
mes, molt furtiva i molt suau,
amb lentes passes sigiloses,
amb un anap de baume fi,
amb mans d'amor i amb draps de lli
pensàveu plagues glorioses.

Aquest és el contingut de la vida de Praxedis: la silenciosa caritat i servicialitat de seguir els màrtirs de Jesucrist en temps de persecució, i afavorir-los amb la seva ajuda, curant i pansint llagues, embenant ferides, consolant els trists, afavorint els necessitats, enterrant els morts. Com el pel·licà dona la seva sang vermella als seus fills per alimentar-los, així Praxedis dava, un dia i un altre dia, la seva vida per recollir la sang dels màrtirs perseguits:

Amb el llumet nocturn errant,
 guarint ferits, morts soterrant,
 banyada amb sang d'altri i tenyida,
 el cos sencer, salva d'esculls,
 amb els dos peus i amb els dos ulls
 i fent tresors per l'altra Vida;

en pau del món vàreu eixir.
 De dies llargs Déu vos omplí;
 quan l'hora en fou, oh Verge cana,
 per compartir son repòs grat,
 us adornàreu al costat
 de vostra sor Pudenciana.⁷

* * *

Estimats germans: Vosaltres sobretot, al.lots i al.lotes d'aquest poble que, entre tots els de Mallorca, ha tingut la mirada tesa vers la llunyania, que ha destriat la necessitat del món mancat de fe i d'Evangeli, i que, en procurar dar-li remei, ha fet una llarga sembra d'humanitat! Fixau la vostra mirada dins el passat obscur, i mirau la figura que la tradició ens presenta de la vostra patrona: veis-la acalada damunt els necessitats del seu temps, i veis com els dona remei, els aconsola i agombola, i pensau que aquella lluern nocturna que du en la seva mà, també ha vossaltres vos ha d'il·luminar.

Feis festa en bona hora, alegrau-vos de debò, però sapiguen quin és el missatge que avui vos tramet la vostra patrona, el mateix de l'Església del nostre temps que parla per boca del Papa i del Concili. Mirau la lluern de Praxedis com lluu enmig de la foscor del seu i del nostre temps. Mirau quina necessitat hi ha de caritat i de servicialitat. Mirau el món en la seva dimensió internacional. Vegeu que nacions com la França avui estableixen un servici social internacional per ajudar els pobles subdesenrotllats, que es pot intercanviar amb el servici militar. Mirau com una de les nacions més fortes del món, aquella que per intermedj del vostre Juníper Serra està unida amb llaços particulars amb aquest poble, envia els al.lots i al.lotes del seu *Peace Corps* per ajudar el Tercer món necessitat. Vegeu com això s'avé amb els desitjos del Papa —expressats en la *Populorum progressio*— i del Concili, d'extendre la caritat a nivell internacional. I sense sortir de la pàtria, mirau la caritat ecumènica del servici de l'ajuda i del bon exemple, els llaços d'unió que podeu establir amb els estrangers que ens visiten, i el mal que podeu sembrar en fer el joc a la irresponsabilitat i al desordre.

És ver que el Concili recent sembla, per a molts, difícil de dur a la realitat de cada dia. El Concili sols es pot aplicar de bon de veres a gent nova, i aquesta serà la que les escoles vagin pre-

parant dia darrera dia i curs darrera curs. Això exigeix una gran dedicació i un gran esperit de servici a les generacions presents per formar les generacions que puguen.

* * *

I dins un àmbit més cenyit, santa Praxedis, la santa de la servicialitat callada, demana a tots els qui formen aquest poble de Petra, que facin honor al seu nom. Que ho siguin de pedra! Que se recolzin i s'ajudin els uns amb els altres, que estiguin en el seu lloc i compleixin com cal amb la seva professió, amb la seva família, amb la seva personal vocació. Mirau una pedra com està feta de pedretes més menudes, segmentades unes amb les altres com si fos lo més natural. Així heu de procedir calladament, naturalment, òbviament... Com ho va fer la callada patrona vostra, que complí amb la seva vocació de servici cristià, i va morir de llargs anys i llarga vida com la cosa més natural.

Si ho feis així, anant de festa en festa, de patrona en patrona, d'any en any, anireu millorant-vos i ajudant als altres. A imitació de Jesucrist i de la seva serventa Praxedis, als quals sien donades alabances, honors i gràcies per sempre.

NOTES

1. MARIA ANTONIA SALVA: La bandera de la festa, *Lluneta del pagès* (Mallorca 1952), pp. 66-69.
2. MARIA ANTONIA SALVA: Rústica padrina, *Cel d'horabaixa* (Mallorca 1948), p. 29.
3. MARIA ANTONIA SALVA: L'aiguera, *Espigues en flor* (Mallorca 1948), pp. 183,186.
4. JOANOT GOMIS: *Llibre de la benaventurada vinguda del Emperador y Rei D. Carlos en la sua ciutat de Mallorques* en A. CAMPANER, *Cronicón Mayoricense* (Palma 1881), p. 318 ss.
5. La solemnització de la festa amb el descans dominical fou manada als batles de l'illa pel lloctinent real Joan de Montbuy, el 15 de juliol de 1401. L'himne de santa Praxedis es troba reproduït en el llibre de JOSEP MIRALLES, *Las reliquias y reliquiarios de la catedral de Mallorca* (Palma 1961), pp. 174-183.
6. R. MAJO FRAMIS, *Vida de Fray Junípero Serra* (Madrid 1956), p. 15.
7. LLORENÇ RIBER: A Santa Praxedis, *Obres completes* 1 (Barcelona 1949), pp. 115-118.

rosa dels VENTS

DEL ROSSELLÓ

Desvetlament espiritual

El Rosselló té una decidida voluntat d'incorporar-se al renovellament cultural del seu esperit autòcton, mitjançant el conreu de la seva llengua vernacle, la mateixa que ens unia a les Illes Balears, al vell regne de Mallorca, en temps dels nostres reis Jaume II, Sanç i Jaume III.

Des del passat mes de febrer el Rosselló compta amb un periòdic mensual. Bé que redactat, de moment, en forma bilingüe —francès i català—, se proclama com un mensual de Defensa dels Interessos del Rosselló. LA VIE CATALANE des del seu número 3 vol complir la comesa de desvetlar les inquietuds espirituals a Perpinyà i a totes les contrades de la Catalunya francesa. Tant en els escrits en francès com en els que són redactats en el nostre vernacle, la temàtica i els nostres programes d'acció són els mateixos: redreçar la nostra terra.

Així, en aquest número 3 de LA VIE CATALANE hi podeu llegir articles com el de Josep Deloncle sobre **Les arrels de l'Universitat Catalana**, el tema d'**Els voluntaris catalans de la guerra 1914-18** tractat per Pau Llenas, **Una crida de «La Vie Catalane»** en vistes a la creació d'un comitè de coordinació i d'expansió de totes les en-

LLETRA DEL ROSSELLÓ

A Perpinyà se conserva, amorosament, el record del passat comú de rossellonesos i de baleàrics. Malgrat la gran extensió presa per la ciutat moderna (120.000 h.), el castell o palau dels reis de Mallorca, construït en la part més elevada del perímetre ciutadà, continua dominant la vila com ho féu en aquells temps en què, separats o no dels altres països germans, formàvem un conjunt a la vegada ètnic, cultural i civilitzador.

Els rossellonesos conscients de llur passat històric, tenen per iguals germans els catalans del Principat i els dels antics regnes de Mallorca i de València. Mes, pels baleàrics, hi ha al Rosselló quelcom de més profund encara, car, ultra el regne que férem junts durant tres quarts de segle, hi ha un altre lligam que, sentimentalment parlant, és sempre evocat amb emoció: Se tracta de l'origen comú, de l'aport que féu el Rosselló, amb l'Empordà veí i germà, a les illes, en vistes a llur repoblació després de la desfeta sarraïna.

Es, doncs, emotiu de remarcar, tants segles després, tans i tants llinatges idèntics al Rosselló i a les Balears; tants punts de concòrdia històrica entre les dues parts més extremes del que fou el primer «commowalth» del món: el catalànic.

R. BOIX

titats de cultura catalana del Rosselló, etc., tots ells redactats en la nostra llengua. També en francès el següent article: **Catalans, parlez catalan! Soyez fiers de votre langue originelle!**, on es reproduïx un article publicat a L'INDEPENDANT per M. Paul Roure en el qual glossa unes reflexions sobre la regionalització amb motiu d'una conferència del professor Lafont. En aquest article hi llegim conceptes com els següents: «Une sort de sacralisation a marqué la langue française aux yeux des autochtones des régions sous-développées économiquement et culturellement

dont la langue propre s'est trouvée avilie et ridiculisée. Pourtant au moment du réveil de la région, ce retour à la langue et à la culture régionale devrait paraître normal. Un peuple se définit généralement par sa langue. C'est elle qui donne le plus intimement à une population le sentiment de sa personnalité collective. Il manque une garantie de durabilité au peuple qui a perdu sa langue ou dont la langue ne peut servir d'instrument de culture». Hi podem llegir també articles com **L'Université autonome, espoir du Roussillon**, o una gasetilla signada

pel professor Guiter sota el títol **Catalans OUI, Languedociens NON**. Hi ha, encara, seccions de tribuna lliure, d'esport, curiositats, discos, etc.

LA VIE CATALANE, mensual de defensa del Rosselló, és una revista que aspira a contribuir al re-

trobament històric comú de rossellonesos i baleàrics. Té la seva seu a Perpinyà amb **Redacció a: 7, Rue Jeanne-d'Arc; i Administració a: 12, Rue des Jotglars**. Traduït en moneda espanyola, el seu abonament és de 200 pessetes l'any.

DE VALENCIA

Les denominacions "Levante" i "València"

Entre el senyor Vicent Badia i Marin, advocat que ostenta el càrreg de Director de Número del Centre de Cultura Valenciana i Secretari, també, de la Secció de Cronistes del Regne de València, per una part, i, per l'altra, el senyor Jorge Arandes, Director de Ràdio Nacional d'Espanya i de la Televisió Espanyola, hi ha hagut un creuament de cartes que fan referència a la denominació «Levante» aplicada al País Valencià.

Argumentava, el senyor Arandes, que en dir «Levante» no es referia, en les emissions radiofòniques o televisives, només a València, sinó a una àrea més àmplia que cau fora dels límits de la regió valenciana, però que segueix essent del llevant d'Espanya.

Diguem, d'antuvi, que la rèplica havia estat motivada per unes emissions dirigides expressament a «Cataluña, Levante y Baleares».

El senyor Badia, per la seva part, argumentà al senyor Arandes amb una carta en la qual li preguntava si per ventura Catalunya i Balears no estan igualment en el dit Llevant. En afirmar que sí que hi estan, exposava que a ningú no se li ocorre identificar Catalunya amb el Llevant, tot lamentant-se que de retop en dir

Levante es suprimeix d'una manera tan radical i sistemàtica el nom del Regne, de la Regió o del País Valencià. «Queremos ser —afegia en la dita carta— en este punto igual que las restantes regiones españolas: región andaluza, gallega, asturiana, navarra, extremeña, castellana, etc., o Reino de Murcia, Principat de Catalunya, Reino o Regne de València, etc.; cualquiera de esas denominaciones la consideramos ortodoxa. Llamar sudistas a los andaluces o nortefios a cualquier región en exclusiva del Norte de España no sería bien recibido por los naturales de esas regiones. Le pedimos en este punto contribuya a la forja de una España regional, profunda, tradicional, sustantiva, auténtica, una y varia».

La qüestió quedà definitivament tallada amb una contestació del senyor Arandes prometent al senyor Badia de suspendre el terme «Levante» i cercar una nova fórmula menys comprometedora.

En les batalles de l'esperit, València ha guanyat una posició que havia perduda. I tot això, gràcies a aquest exemple de preocupació ciutadana que encara glateix, malgrat la indiferència general, en alguns sectors de l'opinió pública.

DE MALLORCA

El Centenari de Maria Antònia Salvà

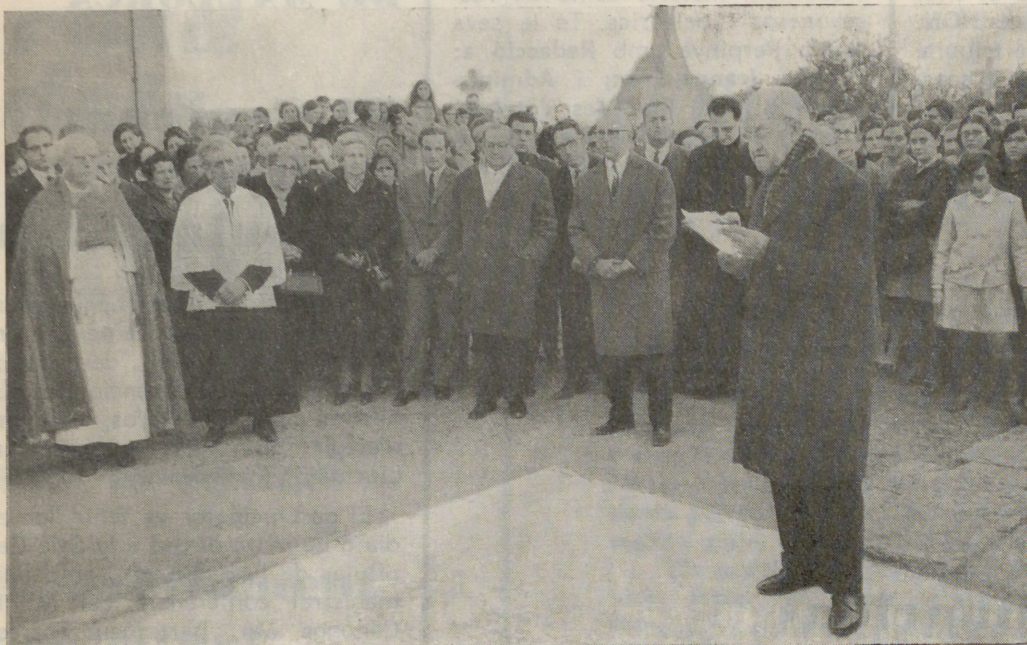
• Als actes celebrats enguany en commemoració del centenari de Maria Antònia Salvà, dels quals n'hem donada referència en els nostres passats números, n'hi hem d'afegir dos més, celebrats a Lluçmajor i a Palma.

El de Lluçmajor va tenir lloc el dia 8 de març passat a la Sala Capitular de l'Ajuntament, amb una magistral conferència del M. I. Canonge Mn. Bartomeu Torres, qui desenrotllà el tema **Ca'n Costa i S'Allapassa**.

Després d'una presentació pronunciada pel poeta Miquel Bota, el canonge Mn. Torres disertà llargament i àmpliament sobre el seu tema, amb paraula fàcil i profund coneixement de la matèria, en la qual el sabem un docte especialitzat. Es referí a la vella amistat de les famílies dels dos grans poetes de Mallorca, Mn. Costa i Maria Antònia, i llegí interessantíssims fragments dels seus epistolaris inèdits i del famós Dietari íntim —inèdit també— de l'immortal poeta-sacerdot.

Com a colofó hi foren llegides les peces **El pi de Formentor** de Mn. Costa i **Del Pla** de Maria Antònia, pels rapsodes don Antoni Mulet i don Bartomeu Adrover; i després d'un breu concert, a càrrec de l'orquestra Badia, finalitzà l'acte amb unes paraules del Tinent Batle de Pollença don Ramon Rebassa i del Batle de Lluçmajor don Mateu Monserrat.

• L'acte de Palma va tenir lloc al Cercle Mallorquí el 24 de març següent, amb una conferència de Mn. Baltasar Coll, actuació de la **Coral de Lluçmajor** sota la batuta del Mestre Janer, i recital de la jove rapsoda Maria Margarida Fuster i Sureda.

Actes d'obertura del Centenari de Maria Antònia Salvà a Lluçmajor. Amb assistència d'un públic jove i entusiasta, es cantà un respons damunt la seva tomba, i el poeta Guillem Colom hi llegí un inspirat poema de circumstàncies.
(Foto: CLAR)

Mn. Coll va fer un esbós biogràfic de l'immortal cantora de les marines de Mallorca, i després d'unes paraules del Secretari General del Cercle, don Josep Ensenyat, foren recitades per la senyoreta Fuster les peces **Casolanes, A un rupit, Besada infantil, La bona Catalina** i altres.

La Coral interpretà peces d'un repertori divers, entre les quals destacaren **El cant del llaurador** i el **Miserere** en versió mallorquina de l'esmentat Janer.

- I ja que hem fet esment de la senyoreta Maria Margarida Fuster i Sureda, tan fonament compenetrada amb la poesia de Maria Antònia Salvà, ens cal ampliar la informació que donàrem en el mes de març passat, en el sentit que fou ella qui també prengué part en el recital de Lluçmajor del 29 de gener d'enguany juntament amb les altres senyoretetes que citàvem.

LES CELEBRACIONS DE SETMANA SANTA EN MALLORQUI

- A poc a poc es van introduint les celebracions litúrgiques en la

nostra llengua a les esglésies de Mallorca. A la major part de les parròquies de les nostres viles i ciutats ja es ve fent així. Les del nostre Santuari de Lluçmajor sabem que resultaren dignes i ben reexides.

A la capital, enguany s'hi han celebrat a dues esglésies: la parròquia de l'Encarnació i l'església del monestir de Santa Isabel de les Monjes jerònimes. En aquesta, des de Pasqua ençà, s'hi celebra també en mallorquí la missa de les 9 tots els diumenges i festes.

- Una altra manifestació vernacular de la nostra Setmana Santa mallorquina la constitueixen els Pregons pronunciats a diverses parròquies de la nostra Illa.

A Felanitx, amb la seva noble tradició, el predicà el P. Antoni Oliver C. R., essent publicat el mateix dia en un pulcre fullet.

A Bunyola, el poeta Bernat Vidal i Tomàs, publicat després al setmanari SOLLER del 29 de març.

A Pollença, el Dr. Mn. Manuel Bauçà i Ochogavía, professor del Seminari diocesà.

A Sineu, el poeta i escriptor Mn. Bartomeu Guasp.

Com deim, tots aquests actes han estat en la nostra llengua.

- I manifestacions artístiques. Destaquem l'exposició **Art de Setmana Santa** organitzada per la **Fundació Mn. Cosme Bauçà** a Felanitx, amb obres procedents de la parròquia de Sant Miquel, de les religioses trinitàries, de l'esmentada Fundació Mn. Cosme Bauçà, de la Casa Rectoral, de les religioses de la Caritat, del Convent de Sant Agustí, dels Pares teatins, i dels senyors Sebastià Vaquer, Miquel Martí, Jaume Oliver, Gabriel Obrador, Pere Montserrat, Miquel Roig, Rafael Bordoy, i de les senyores Caldentey Obrador.

- La famosa missa mallorquina **Pau als homes** del P. Antoni Martorell ha tingut també una brillant associació a les nostres festes litúrgiques i funcions religioses. A Bunyola, amb motiu del concert que acompanyà el **Pregó**, s'hi cantà el **Cant de meditació** per la Coral de Bunyola. A Pollença, en ocasió del concert religiós que seguí també al **Pregó**, s'hi cantà pel Cor Parroquial el brillantíssim **Glòria a Déu**. I a la parròquia de Sòller, el diumenge de Pasqua tin-

gué lloc, en un marc de públic realment apoteòtic, l'estrena de tota l'esmentada Missa **Pau als homes** cantada pel Cor Parroquial i el conjunt **Estel d'or** sota la batuta de don Miquel Colom i Rullan, i amb la col·laboració dels senyors Joan Reynés, Guillem Mora, i Antoni Martí que completaren els instruments necessaris. Segons una crònica publicada al setmanari SOLLER, l'acte va revestir una singular importància, i la vasta església parroquial queda materialment desbordada pel públic que omplí tota la grandiosa nau i les capelles dels costats.

MES NOTICIES

● **Marchen aus Mallorca** és el títol d'un recull de rondalles mallorquines traduïdes a l'alemany per l'il·lustre hispanista professor Felix Karlinger.

● Algaida ha realçat, novament enguany, la tradició del famós **Pancaritat** mallorquí celebrat a tot arreu amb romiatges a les ermites i oratoris. Castellitx ha estat una vegada més el marc d'aquesta festa popular dignificada, amb un II Certamen poètic a la Mare de Déu de la Pau. Com si hi vagassin encara l'ombra de Josep Carner que li dedicà una gentil composició, i la de Ramon Llull que hi assistí sovint, i set segles d'histò-

ria mallorquina, enguany s'hi reuniren amb autoritats i poble, intel·lectuals i lletraferits. Després de l'ofici major a l'oratori, tingué lloc en el recinte set voltes centenari, la bella festa cultural presidida pel senyor batle i autoritats locals amb elements del Jurat que integraven els senyors Josep Maria Llompart, Miquel Gayà, Pere Mulet i Gabriel Janer. Hi resultaren guanyadors: Llorenç Moyà Gilbert, de la **Rosa d'or**; Mn. Baltasar Coll, de la **Rosa d'argent**; Mn. Bartomeu Guasp, amb un accésit; amb la **Rosa d'argent** per a autors locals, Llorenç Antich Trobat. Hi actuà de Mantenedor el senyor Joan Mulet i Cerdà, Llicenciat, el qual pronuncià un bell discurs de circumstàncies.

DE BARCELONA

P E R E Q U A R T

Seria molt interessant estudiar estadísticament el nombre i procedència dels lectors de poesia, aquesta activitat artística aparentment en decadència. Aquí els llibres dels poetes de moda s'exhaureixen amb gran rapidesa. L'augment progressiu del lector de poesia crec que s'explica, entre altres causes, per l'època que vivim. Els moviments juvenils del nostre temps entranyen una abundosa càrrega de versos. Dins la història contemporània són molts els testimonis de poetes que han recolzat, amb versos, pamflets o actituds personals heroiques, certs moviments d'avantguarda social o política. Existeix una decidida influència del poeta dins els instints de la massa o els grups en moviment protestari. Les intuïcions del

poeta sintetitzen més aviat el sí de la rebel·lió que no els pesats volums filosòfics, que per assimilar-los es necessita paciència, constància i una certa tranquil·litat d'ànim. El poeta, el bon poeta, és un home en crisi i crític, les creacions del qual són la millor consciència per diagnosticar l'esperit d'una comunitat.

La tradició poètica dels Països Catalans no s'ha de ponderar ara i aquí. Actualment gaudim d'una diversitat considerable d'estètiques i opcions poètiques. En aquest sentit podem parlar d'una «riquesa» en poetes de primera categoria. Aquest fet és paral·lel, lògicament, a una fidelitat d'un públic que estima i suporta el «seu poeta». Són exponents del que vaig dir les constants

edicions de llibres, els nombrosos premis, la quantitat considerable de versificadors en potència. Les reedicions de llibres d'obres completes i antologies ens acaben de convèncer del que vaig dir. En aquest sentit, el fet que actualment al mercat es puguin adquirir tres antologies diferents és molt simptomàtic. Me referesc a la d'En Joan Triadú, la de Moles-Castellet, i la de Bofill-Comes. En quant a les reedicions de llibres el fet que **La pell de brau** d'En Salvador Espriu hagi arribat a les setena edició i diferents traduccions no fa més que justificar el meu optimisme. Podria citar, per tocar l'orgull dels mallorquins, la impossibilitat de trobar al mercat **Comèdia** d'En Blai Bonet, **Poemes de Mondragó** d'En Josep M.ª Llom-

part o **Una bella història** d'En Miquel Bauçà. Totes aquestes dades són molt importants, molt més encara si tenim en compte el **statu personal** del poeta que com a professional de la literatura no és prou considerat i els condicionaments de la cultura que ell treballa a través de l'idioma.

Tota la càrrega que fins avui la poesia ha arrossegat i encara arrossega d'influència simbolista sembla que és reconsiderada. No deixa d'esser paradoxal la notícia que a França acaben d'esser valorats per un sert sector de l'esquerra intel·lectual la poesia trobadoresca de l'Occitània. Dins el mes de març s'ha publicat un llibre sota el títol **Poèmes politiques des troubadours**, amb molta propaganda. Aquest fet ens duria a llargues reflexions. Per resumir-les crec que podem dir que el món actual necessita molta claretat i poca ambigüïtat. La postguerra ha estat una època tan confusa i contradictòria que no és estrany que les noves generacions demanin un mínim de solvència, sinceritat i honestetat. La crítica contra la generació de postguerra comporta una exigència de principis contundents, molt clarificats. No deixa d'esser curiós aquest descobriment del París dimisionari en jacobinisme. A tots els nivells hi ha una demanda d'autenticitat. Els més escèptics diuen que aquesta reacció es típicament romàntica. Jo no sabria dir-vos si tenen la raó o procuren autodefensar-se de pecats passats o d'una impotèn-

cia. L'únic segur és que avui, dins el camp de la poesia, es fa patent la necessitat d'improvisar nous camins que expliquin l'home, tan com esser individual com anella, petita i fràgil anella, d'una comunitat. Els problemes de la història, en aquest sentit, poden esser objecte de la poesia, condicionats, és clar, a fer més fàcil i just el viure.

En Pere Quart acaba de publicar un llibre que, sota el títol **Circumstàncies**, ja ha fet prou renou. Es un llibre d'una claretat poètica extraordinària, de tal forma i manera que qualsevulla que el llegesqui pocs versos se li escaparan. El mateix poeta ens dirà en un sucós pròleg: «Potser per raons circumstancials, ara com ara, trobo més poesia en un simplíssim cançó d'en Raimon que no en una densa i sàvia elegia de Carles Riba. Ho confesso amb no poca nostàlgia». Aquestes paraules no s'han d'interpretar com un principi d'estètica, sinó dins el context general del llibre. El poeta Pere Quart veu clarament, perquè viu el seu present, que la comunicació, qualitat essencial de la poesia, es troba avui dins la claretat, la senzillesa, l'argument del poema suggestiu.

El poeta ha de cercar no l'home, sinó la comunitat. El poder de comunicació el pot entendre a dos nivells: el de la poesia intimista i subjectiva dirigida a l'home en sol·letat, i el de la poesia objectiva i èpica dirigida ensems a la persona i a la comunitat. Si el simbolisme era intimista i irreductible per un

diàleg col·lectiu, la poesia que es vol fer ara intenta establir uns ponts de comunicació amb la massa. La paraula popular —i En Pere Quart ens dirà que «tots els vocables del diccionari són poètics»— la imatge fàcil d'associar, els signes clars, són els elements que intentarà plasmar en els seus poemes. El lector no requerirà saber grec o llatí per entendre'ls, ni tan sols una cultura sòlida. El lector hi trobarà ressons d'una comunitat, de la seva comunitat. El poeta deixa d'esser un petit monstre i procura que en el seu omnipotent «jo» s'hi barrejin les esperances, la història, les desgràcies, del seu poble. Aquesta poesia, contràriament a allò que a primera vista pugui semblar, està carregada d'elements èpics en introduir la comunitat com a protagonista o objecte poètic. Aquesta poesia, tal volta molt urgent, pot obrir nous camins per una cultura que necessita sempre estar a l'avantguarda.

En Pere Quart amb aquest llibre ha guanyat el «Premi de la Crítica de la Literatura Catalana 1968». En Pere Quart, que ha complert els 70 anys, ha donat testimoniatge d'una gran joventut mental i espiritual. Es molt important que aquest llibre duguí camí d'exhaurir-se i que hagi estat molt llegit per universitaris. Si algú encara no l'ha llegit tenc que recomanar-li: encara que sols sigui per descobrir que «cal no perdre l'esperança».

Hesperus

Quatre mesos de teatre

Qualsevol que hagi seguit des de la premsa (1) l'activitat teatral a Mallorca durant els mesos octubre-gener, haurà pogut creure que aquí el fenomen escènic ha reviscolat d'una manera sorprenent. En aquest període s'han representat més de vint obres distintes, que equivaldria a més d'una estrena cada setmana.

Però això seria una visió de quantitat i no de qualitat, i menys de validesa.

Aquesta producció generosa ¿té què veure en la pretesa reneixança del teatre?

Crec necessari plantejar-nos abans quin és el teatre que caldria que nasqués, què entenem per teatre vàlid i, en conseqüència, quin ha d'esser el teatre **possible**. Ja es pot entendre que quan es parla de **possible** no es vol dir només possibilitats econòmiques o d'èxit de públic; ens referim a un teatre que per la seva configuració total (obra - director - actor - muntatge - públic) pugui esser presentat als espectadors, la capacitat receptiva dels quals estigui a l'altura de l'espectacle. Per validesa es pot entendre, amb paraules llampants, que toqui en terra, que reculli l'esperit de la societat i de l'individu de l'època que ens ha pertocat viure, retornant-lo al públic amb una forma teatral. Però això de l'esperit de l'època pot esser, tanmateix, un terme abstracte; i és quan el concretam, quan el cenyim a la problemàtica de la societat que ens envolta (ciutat - regió - cultura), és, doncs, quan aquest teatre a més de vàlid, té possibilitats de què el públic l'entengui, hi participi i en prengui consciència.

Aquest comentari desborda aquestes premises. Perquè si ens referim a la naixença d'un teatre

nou ho feim pensant en la nostra circumstància més pròxima, és a dir, a l'activitat que neixi d'un poble i vagi dirigida a aquest mateix poble. Com veurem, la nomenada activitat teatral d'aquests mesos té poc que veure amb el teatre sorgit d'entre nosaltres i pensant en el **nostre** públic. Des de la llengua a la temàtica, des del públic sofisticat a una propaganda alienadora, des d'una errònia concepció de la tradició escènica a l'intellectualisme estèril, fa una barreja de la qual n'és difícil destriar amb objectivitat els valors i els efectes sobre el públic.

L'anàlisi que segueix està fet pensant més que en les obres concretes, en qui les ha fetes, amb quins mitjans, amb quina intenció i intentant veure si han aconseguit les finalitats que es poden sobreentendre segons la configuració dels grups.

A) Teatre professional

Sota la protecció de l'Estat, i en la seva Primera Campanya Nacional, diverses companyies han duit un repertori, sovint de qualitat, a distintes regions. Això pot semblar positiu i, de fet, creim que en les circumstàncies actuals és l'única manera que els habitants que estan lluny dels grans centres culturals o cosmopolites, tinguin l'oportunitat de veure teatre. Ara bé, així com seria lloable l'aiut de l'Estat al teatre, aquestes «campañas» han estat pensades des del centre, sense ni tan sols tenir esment a la possibilitat d'un teatre en llengua distinta o subvencionant una companyia de teatre en català. Una propaganda ben pensada des de la televisió ha donat renom a les companyies, assegurant-lis el que en diríem èxit

comercial. Aquest renom sovint l'han perdut pel camí. A vegades teníem la sensació de què se'n reien de nosaltres des de l'escenari. Quan no, l'espectacle es resumia a una assaig fet amb desgana.

Resumint: un teatre important, amb una manca de rigor lamentable a l'hora de fer el muntatge, per un públic amorf que tan sols cercava escandalitzar-se o lluir-se. El repertori ha estat encara el més superior que ens ha arribat de companyies de professionals. Però el teatre també el fa el públic. I amb un públic com el nostre fer la crítica de l'estructura, de les novetats que caldria introduir, de la línia a seguir per les companyies de professionals o estatals sembla inútil perquè, precisament, a aquest públic no l'interessà gens ni mica què és el teatre, quines són les seves possibilitats i quins els fins.

B) Teatre universitari

Primerament la sorpresa de que aquest festival se fes aquí. Pels mallorquins, no cal dir-ho, una sorpresa agradable.

Les premises utilitzables per enjudiciar el teatre professional no són ara vàlides. Gairebé podríem parlar, referint-nos al teatre universitari, d'una activitat «generacional» i per tant, nova, oberta, experimental, quasi dirigida solament a un públic jove, amb una preparació intel·lectual superior a la resta (també és lamentable que sols aquest públic sigui el privilegiat). Així i tot, el conjunt d'obres representades era perfectament assequible per un altre públic que qualcú se n'hagués preocupat de preparar-lo o, si més no, d'agrupar-lo.

Generalment les representacions tigueren dignitat i es pot dir que aconseguiren que fos possible el diàleg silenciós entre els actors i el públic, la major part del qual estava format per gent jove i universitaris. Bona organització quant a propaganda i un cert obscurantisme quant a elecció dels grups participants. Afegim-hi un lloc inadequat, ja que el Palau dels Congressos no té cap condició per representar teatre.

Sembla que es vol celebrar cada any el festival aquí. Ens agradaria que la participació de Mallorca no fos únicament de lloc i receptiva, sinó que fins i tot pogués ésser inclosa en les representacions; que sorgís una mena d'iniciativa nostra que pogués fer que en lloc d'ésser un festival de teatre universitari a Mallorca, fos el festival de Mallorca, intentant millorar-lo i superar-lo, fins arribar a aconseguir el prestigi que ara no té.

C) Teatre mallorquí no professional

Agrupats pel concurs del Club Vincens diverses agrupacions d'aficionats es reuniren per fer teatre en llengua catalana. El fet en sí és important, i més que les representacions per si mateixes, pel fet d'exposar-se a la crítica i posar en comunicació una sèrie de grups

que ben plantejats i amb unes finalitats concretades podrien ésser els únics amb possibilitats de crear un teatre nou, un públic nombrós i una autèntica tradició.

Però per això caldria rompre amb els principis improvisats que tenen aquests grups (hi ha remarcables excepcions). Perquè a més de l'espòrica i limitada activitat, hi ha una manca de preparació i d'intenció que de no superar-se no és possible aconseguir cap mena de finalitat. Les actuacions caldria ampliar-les a públics més extensos, no reduint-se als amics i benefactors, als feels de la parròquia o als socis d'una entitat determinada. Un intercanvi constant de representacions entre tots els grups de l'illa responsabilitzaria als seus components, els faria cercar noves formes i nous autors. Tindríem, en definitiva, un teatre arrelat, nascut del poble, fet pel poble i entregat al poble.

D) Un cas isolat

Malgrat no conèixer a fons aquest cas, perquè no vaig assistir a la representació i sols el coneix de referències, es pot donar com apart l'experiment que Alexandre Ballester va fer a Sa Pobla. Es va tractar d'un espectacle realitzat completament per tot un poble. Des de l'autor —Ballester— als actors —una cinquantena que actuava per primer pic—, des del tema al públic nombrós que va

fer que l'obra s'hagués de repetir diverses vegades. Potser estam a les portes d'una forma vàlida de teatre popular, on la configuració total s'hagi aconplida. A una futura crònica ampliarem la informació.

Voldria fer una aclaració final. Quan m'he referit al públic he fet parts i quarts, mostrant una averció cap al públic del teatre professional. Es clar que entre aquest públic n'hi havia que era el mateix que el del teatre universitari o del no-professional, és a dir, un públic que segueix incondicionalment les activitats escèniques, que és l'encoratjador del nostre migrat teatre. No em referia a aquest sector, sinó a l'altre, a aquell que sols és capaç de moure's arrossegat pel nom d'un actor o una actriu, per una propaganda, o perquè fa bé que de tant en tant es pugui trobar la gent coneguda.

F. P. B.

(1) La funció de la premsa s'ha reduït sovint a una pura informació de propaganda. L'única honrosa excepció l'ha tenguda el diari **Ultima Hora**, des de les pàgines de A. M. Thomàs.

Servei de comunicació amb el Santuari de Lluc

PALMA - LLUC (Autocar directe)	Sortida a les 17; arribada a les 18'45 (dies feners)
LLUC - PALMA (Autocar directe)	Sortida a les 15; arribada a les 16'45 (dies festius)
PALMA - LLUC (Tren i autocar)	Sortida a les 8'20; arribada a les 10 (dies feners)
LLUC - INCA	Sortida a les 13; arribada a les 14'30 (dies festius)
Sortida a les 8'20;	Els trens de Palma-Inca de les 9 i de les 15, enllacen amb els autocars d'Inca-Lluc.
Sortida a les 17;	
arribada a les 9'10	INCA - LLUC
arribada a les 17'50	Sortida a les 10; arribada a les 10'50
	Sortida a les 17; arribada a les 18'50

EL MÓN I LA BO- LLA

El Centenari de Maria Antònia Salvà

Estam dins l'any del Centenari de Maria Antònia Salvà, a qui tots som agraïts per moltes coses, entre altres perquè, com les abelles, sabé transmutar la flor de card en mel regalada. I jo me deman: ¿Per què Maria Antònia, la senyora de l'Allapassa, traduí Mistral? ¿Quin impuls subconscient l'empenyé a posar en pla mallorquí el pla provençal del fill de l'amo del Mas del Jutge?

Mistral sens dubte era un gran poeta. Maria Antònia era una poetessa exquisida, que ha dit coses que abans no havien estat dites, ni ho seran mai més, segurament. Però, una cosa és fer poesia de la pagesia, vista aquesta des de Ciutat, com és ara parlar de la mar sense haver-se embarcat. El qui pot escriure rondaies de la mar és el qui s'ha anegat qualche pic i ha tornat sortir a la riba.

Doncs la semblança de Maria Antònia amb Mistral era aquesta: que tots dos eren pagesos, i no pagesos dels diumenges, sinó nascuts, alletats i nodrits per la pagesia, per la ruralia que els tenia immersos en el seu món, un món complet i distint, com ho poden esser el món de la Ciutat o el món de la mar. El saber pagès qualifica essencialment aquests poetes. Les vivències pageses són el seu toc diferencial.

Arqueologia mallorquina

Fa uns devuit anys hom es lamentava, en una secció de notícies del DIARIO DE MALLORCA, de la decadència de l'arqueologia mallorquina.

Ara hem de parlar d'opulència, de granada opulència. Ve, tot això, per les darreres publicacions que han sortides, entre les quals destaca l'obra del P. Cristòfor Veny. Puix una de les millors obres publicades darrerament és *Las cuevas sepulcrales del Bronce Antiguo de Mallorca*.

El Dr. Veny ha publicat nombrosos treballs. Però la seva obra més important —llevat de la que ara ressenyam— és el seu *Corpus de las inscripciones baleares hasta la dominación árabe*, publicada en 1965.

Las cuevas sepulcrales del Bronce Antiguo de Mallorca és un llibre de 428 pàgines i 65 làmines i forma el volum IX de la «Biblioteca Prehistórica Hispana» del «Consejo Superior de Investigaciones Científicas».

El Dr. Veny, en sis capítols corprenedors, des de l'ambient geogràfic de la cultura de les coves fins a les etapes culturals del complex sepulcral mallorquí demostra el seu vast saber en la matèria i un treball d'exploració directa verament admirables. S'esperen de la juvenesa i la dedicació del P. Veny —director religiós d'aquesta revista—, fruits ben granats per la ciència i la bibliografia mallorquines.

Un llibre de les Illes

Vet ací un llibre que, si no en surten de millors, serà per mi el llibre de l'any: *Les Illes Balears*, de Bartomeu Barceló.

Un llibre com aquest, que llegesc en un tranquil horabaixa, mancava a la nostra bibliografia, perquè amb grans i saboroses pinzellades sintetitza lo més important que hi ha a les nostres Illes en art, paisatge, història, geologia, etc. Guies de les Balears, ja ho sabem, n'hi ha moltes i d'elles algunes excel·lents, però obres que en poques pàgines relisquen fàcilment com aquesta, no n'hi havia cap.

D'un cop d'ull, naturalment lleuger, veis en extensió i profunditat, amb xifres i dades, lo més fonamental que cal saber del país. Amb criteri pedagògic modern, acompanyat d'il·lustracions nombroses, aquest llibre no hauria de mancar a cap llar mallorquina. Per llegir-lo un horabaixa tranquil, o vora la foganya a l'hivern. És un llibre que s'agermana bé amb les incomparables *Rondaies mallorquines*.

Renaixença al País Valencià

Cada cop que ens arriba un llibre de M. Sanchis Guarner, recordam la seva estada entre nosaltres. Va ser una estada fecunda, no solament per la seva col·laboració en el *Diccionari*, sinó també per l'impuls que donà a moltes vocacions en el camp de les Lletres. Convé que consti perquè després de la guerra crec que ell té una gran part de mèrit en l'eclosió i direcció de novells lletraferits. Suposam que la seva tasca a la Universitat valenciana és igualment interessant i decisiva.

Ara ens arriba aquest llibre que dóna títol al nostre paragraf: *Renaixença al País Valencià*.

Aquest estudi sintètic era necessari. No cal dir amb quina perfecció el professor valencià l'ha duit a terme. Calia publicar aquest estudi perquè moltes facetes particulars —que dins el conjunt de la Literatura catalana restaven sense relleu— se salvassin de la desaparició, explicassin molts de fets, circumstàncies, i influències que donen al conjunt tota la seva harmonia.

Benvingut, doncs, aquest llibre de M. Sanchis Guarner, al qual saludam cordialment des de l'Illa.

Joan Amades

Han passat deu anys de la mort del gran folklorista barceloní Joan Amades. Com molts dels gran autodidactes catalans, era de família pobríssima. Va néixer a la Ciutat dels Comtes el 1890. Per compte seu estudià matemàtiques i astronomia, puix deixà l'escola de primeres lletres als nou anys, i el posaren a fer feina. Era gran amic del Sr. Comas i Solà de l'Observatori Fabra. Es dedicà també a la grafologia i rebia nombroses consultes. Presidí i organitzà congressos de la llengua esperantista i hi escriví llibres i fulletons.

El cabal de saber general de cultura popular que tenia la seva mare —puix gaudia d'una gran memòria com el mateix Amades— foren la causa de que s'adonàs de les valors de la cultura tradicional i començà les seves recerques de material folklòric.

Col·laborà, entre altres, amb Joan Tomàs, subdirector de l'Orfeó Català i amb mossèn Higiní Anglès.

Arribà a arregar deu mil melodies populars, que publicà en un llibre voluminós.

Ha publicat, també, un llibre de rondallística, germà de l'anterior, on la saba de la tradició hi traspua generosament.

Bé mereixia que li retéssim el petit homenatge d'aquesta nota al polifacètic costumista.

Antologia històrica de la música catalana

—Els catalans són un poc exclusivistes.

—Per què ho dius?

—Perquè en aquesta gran Antologia no hi figura cap nom balear.

—Per ventura no tenim categoria suficient...

—Per què no? Tortell, per exemple.

—Ja hi serà a temps!

—O d'altres.

—Però que me'n deis de Garreta?

—Esplèndid. Basta saber el judici que feu d'ell Pau Casals.

—Doncs...

—Nosaltres atorgam lo que cal, però hem de constatar una vegada més, que només ens consideren catalans quan els convé. A l'*Art català*, per exemple, crec que hi ha poc de les Balears, i així successivament!...

—No us amargueu la vida. Per ventura no han tengut temps de pensar-hi...

—Precisament. Els intercanvis farien un bon apostolat...

La tradició de Rússia

Lenin unia la tradició de la «intelligentzia» revolucionària en les seves tendències més extremes i la tradició russa del poder en les seves manifestacions més despòtiques. Per molt paradoxal que sembli, el bolxevisme és la tercera manifestació de l'imperialisme rus; la primera havia estat el reialme moscovita; la segona l'imperi de Pere el Gran.

La Unió Soviètica, doncs, se troba en la tradició russa de la forma de govern, agreujada per la força coactiva material que té l'Estat modern. Avui se torna a Stalin, perquè refusar-lo era refusar Lenin.

Joan Manuel Serrat

Aquest trobador, que ha pujat tan amunt, s'ha fet mig mallorquí. L'hem seguit des del començament de la seva carrera; sempre l'hem aplaudit, i creim que els seus versos, les seves músiques se seda catalana s'adiuen amb la seda de la claror mallorquina. A Cala d'Or hi té una casa i creim que això afegirà un novell matís a la seva producció tan matitzada.

Per les Europes, per les Espanyes, per les Amèriques, Joan Manuel Serrat ha estat aplaudit. Es un dels cimels de la cançó actual. Per què? Ah, això són coses indefinibles; perquè, després que els crítics tracten de definir un autor, encara queda quelcom inapreciable, que és el geni. Per això hi ha autors —els grans clàssics— que no passen mai, tant si viuen a Cala d'Or com a una altra banda...

M. C.

TEMPS DE PASQUA

Notes litúrgiques

I

Hem de fer algunes consideracions sobre el temps pasqual. Podríem fer una prova per saber l'autenticitat cristiana d'una època, d'un país, o d'una persona. Aquesta prova hauria d'ésser la importància donada a la Pasqua. Els apòstols i els primers cristians no feren altra cosa més que anunciar la Ressurrecció del Bon Jesús. Sant Pau escrivia: «Si el Crist no ha ressuscitat, és vana la nostra predicació i vana la nostra fe». I no deia això sols com a prova de la divinitat del Crist, sinó com expressió de la realitat de que Jesucrist viu, segueix visquet i actuant. I aquesta realitat fonamenta, orienta i nodreix la nostra vida. Per això aquesta realitat —la Pasqua— és la més important per la vida cristiana.

II

Durant segles la Pasqua fou l'única festa, l'única celebració dels cristians. Era celebrada cada diumenge i d'una manera especial el dia de Pasqua. Prompte s'hi afegí el temps de cinquanta dies, fins arribar a Pentecostés. Solament més tard i d'una manera subordinada, se formà la Quaresma com a preparació. Fins que s'enfosquí el sentit pasqual i lo que era

una preparació passà a ser més important que la celebració de Pasqua.

S'enfosquí el sentit pasqual en tota la vida cristiana, i l'espiritualitat se centrà en la Passió i mort de Jesucrist i no en la Ressurrecció. Tota una concepció del cristianisme se'n deduí d'aquest descendent. Fins que a voltes quedà reduït a una religió de mort, enlloc d'ésser una fe de vida, i s'accentuà l'aspecte estàtic de simple resignació, enlloc del dinàmic de participació en la lluita de Jesucrist contra el mal, reduïnt el món a un lloc indiferent de passatge o a un enemic de l'ànima, enlloc d'estimar-lo com a creatura rescatada per Jesucrist i destinada a prendre part en la vida eterna. D'aquí en vingué l'empobriment en la manera de viure la missa i els altres sacraments, puix que, enterbolint-se el seu radical sentit d'incorporació a la vida del Ressuscitat, s'accentuaven aspectes jurídics secundaris o sentimentals. En l'actual progressiu renovellament de la vida cristiana ha pres el lloc més important el primerenc sentit pasqual. Això repercudeix en tota l'actuació cristiana, interior i exterior, sobre tot en la diada de la Pasqua i en aquesta pasqua de cada setmana que és el diumenge.

III

La Vetla pasqual és el símptoma més evident de lo que deim. Abans es realitzava d'una manera rutinària en el dissabte dematí. No hi anava quasibé ningú. Pius XII la restaurà. Però encara manca molt perquè el poble vegi la importància d'aquests ritus.

Aquesta Vetla consisteix primordialment en una litúrgia de la Paraula, és a dir, en una llarga sèrie de lectures de la Bíblia, seguides d'un càntic o d'una oració. Els cristians hauriem d'estar més avesats a escoltar en comunitat la paraula de Déu, on es conta tota la història de la salvació humana.

IV

Ve la part, en aquesta Vetla, de la litúrgia baptismal que comença amb lletanies com a preparació per la benedicció de

l'aigua. Llavors, si és possible, s'administra el baptisme, puix la nit d'aquest dissabte és la més pròpia per fer-ho: el Baptisme és el signe de la nostra fe en Jesucrist ressuscitat. Acaba amb el renovellament de les promeses baptismals.

La darrera part és la litúrgia eucarística. Avui és també un jorn eucarístic per antonomàsia, puix que l'Hòstia consagrada i el Vi ens fan participar en comunió amb la vida del Ressuscitat.

V

La Ressurrecció s'esdevingué històricament en un moment del temps, però segueix essent una realitat que ara se realitza a través de la nostra fe. Sempre se renovella aquest camí vers la vida, aquest progrés. I cal esperar i creure.

Cal també escoltar la Paraula de Déu, puix que els cristians hem oblidat que hem d'escoltar-la abans de celebrar els sacraments i l'eucaristia, abans de poder actuar cristianament.

El baptisme és un signe buit si no manifesta la fe; però la fe és, sobre tot, un contacte personal amb Jesucrist, contacte viscut en la comunitat dels creients. Així confirmam la realitat d'aquesta unió que consisteix en la lluita contra tot això que hi ha en nosaltres de pecat i desamor, i ens obrim a la vida, a l'amor, que tenen el seu origen en Déu.

Girats vers el temps passat, l'Eucaristia és la recordança agrada —el memorial— d'un fet, la Passió i la Resurrecció que se complementen en la idea que són una victòria contra la mort del pecat.

Mirant el temps present, l'Eucaristia implica la nostra Pasqua, el nostre pas progressiu — Pasqual vol dir Pas,— el nostre camí, encara que deficient, perquè sempre necessitam ajut, vers l'amor i la vida.

Pel futur, l'Eucaristia fonamenta la nostra esperança: la total realització de la Pasqua quan cadascú hagi obtingut la total victòria sobre la mort i el desamor, en el Cel.

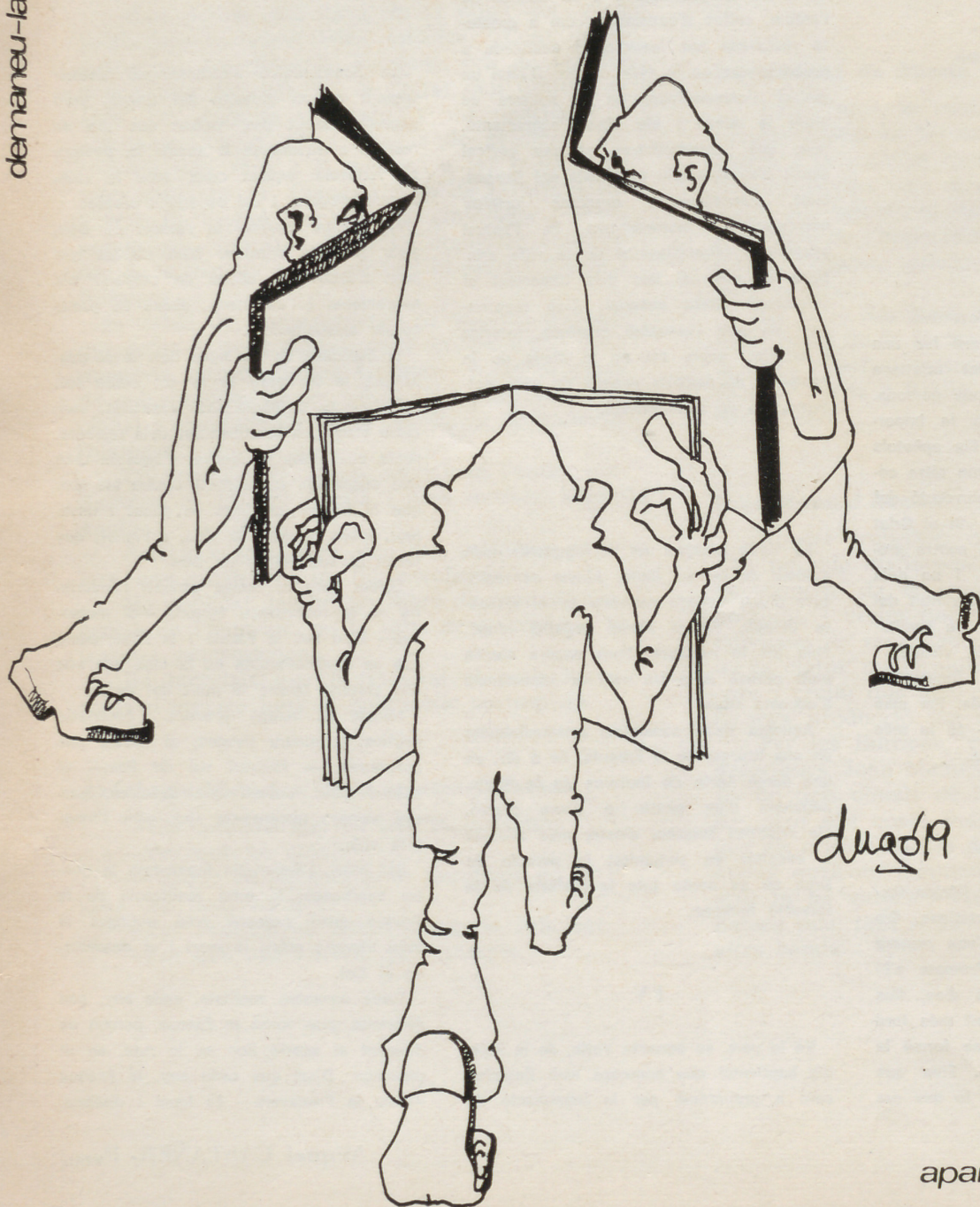
Totes aquestes realitats, cada any, són diferents quan torna la Pasqua, perquè és diferent el nostre lloc en la ruta, en el passatge. D'ací que cada any, la Pasqua —com la Primavera— és igual i distinta.

Miquel CASTAÑER, Pvre.

demaneu-la als quioscos i llibreries

ORIFLAMA

LA REVISTA
DE LA JOVENTUT
QUE LLEGEIX TOTHOM.

o dirigiu-vos a
ORIFLAMA
apartat de correus 9.301
BARCELONA